

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА УСТАНОВА
«УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЧНИХ
ПРОБЛЕМ»
(УКРНДЦЕП)

61166, м. Харків, вул. Бакуліна, 6;
тел./факс: (057) 702 15 92

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Перший заступник
директора з наукової роботи
 О. Г. Васенко
2021 р.



ПРОЄКТ

ЗМІНИ МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

за договором № 1359/1.41.1. від 08.01.2021 р.

Завідувач сектору
проблем природних територій
та об'єктів особливої охорони



О.В. Клімов

Харків 2021

СПИСОК АВТОРІВ

Керівник НДР
зав. сектору 1.1.1.,
канд. географ. наук Клімов О. В.

Ст. наук. співроб. Надточій Г. С.

Наук. співроб. Клімов Д. О.

Наук. співроб. Гайдріх І. М.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 СУЧАСНИЙ СТАН РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	5
1.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК» .5	
1.1.1 Місцезнаходження Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк».....	5
1.1.2 Завдання Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк».....	5
1.1.3 Склад земель регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»	5
1.2 ПРИРОДНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК».....	9
1.3 Існуюча РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК».....	9
1.4 ЗООЛОГІЧНА КОЛЕКЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	12
1.4.1 Наукова цінність колекції.....	12
1.4.2 Унікальність колекції.....	12
2 ПІДСТАВИ ЩОДО ЗМІН МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	14
2.1 ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	14
2.2 СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	14
2.3 ВИСНОВОК	14
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	15
3.1 МІСЦЕ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК» У СМАРАГДОВІЙ МЕРЕЖІ 15	
3.1.1 Територія Смарагдової мережі UA0000290 «Циркунівський ліс»	16
3.2 ОБҐРУНТУВАННЯ ЗМІН МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК» .19	
4 РАЙОН ДОСЛІДЖЕННЯ	21
4.1 ГЕОЛОГІЯ	21
4.2 ГЕОМОРФОЛОГІЯ	23
4.3 КЛІМАТ	23
4.4 ГІДРОГРАФІЯ.....	28
4.5 ҐРУНТИ.....	28
4.6 ЛАНДШАФТНЕ РІЗНОМАНІТТЯ	29
4.6.1 Антропогенно трансформовані ландшафти.....	30
4.6.2 Необхідність відновлення корінних ландшафтів	30
4.7 БОТАНІЧНА ЦІННІСТЬ	31
4.7.1 Загальна характеристика рослинного покриву	31
4.7.2 Видове та ценотичне різноманіття	31
4.7.3 Зоологічна цінність діброви	32
4.7.3.1 Цінність гідрофітних і трав'янистих мезофітних ценозів.....	33
4.8 ЗООЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ	35
4.9 ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ДОСЛІДЖУВАНИХ ТЕРИТОРІЙ	38
4.10 ОСОБЛИВО ЦІННІ ЛІСОВІ ДІЛЯНКИ.....	42
5 ПРОЄКТНЕ РІШЕННЯ ЩОДО ЗМІН МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»	47
6 ОБҐРУНТУВАННЯ ПОПЕРЕДНЬОЇ СИСТЕМИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК» (У НОВИХ МЕЖАХ)	
52	
ВИСНОВКИ	55
ЛІТЕРАТУРА	56
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» розташований поблизу с. Лісне, неподалік від м. Харків, був створений рішенням Харківської облради від 20 червня 2013 року № 762-VI, зі змінами, внесеними рішенням Харківської обласної ради від 29 серпня 2013 року № 826-VI, для забезпечення рекреаційних потреб мешканців м. Харків в умовах природного середовища – лісу, який зберіг свої природні властивості.

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» на сьогоднішній день – один з найпопулярніших еколого-освітньо-виховних об'єктів у м. Харків та сусідніх регіонів України, яку відвідують понад 2 млн. громадян на рік.

Постійно зростаючий потенціал парку має потребу збільшити об'єм рекреаційних послуг, які пропонуються для населення, але цей процес стримується невеликою площею території парку (140,5 га).

У даному проєкті досліджені можливості збільшення площі регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» шляхом зміни його меж.

Проєктним рішенням пропонується включити до зазначеного регіонального ландшафтного парку додатково лісовий масив поблизу с. Лісне в Харківському районі, площею 468,5 га зі складу ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» Українського ордена «Знак Пошани» науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького (далі – УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького).

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» у нових межах (590,85 га) забезпечить більш ефективний розвиток рекреаційної індустрії, охорону унікального лісового масиву та екологічного виховання населення м. Харків та області як найцінніший серед регіональних ландшафтних парків природно-заповідного фонду Харківської області.

1 СУЧАСНИЙ СТАН РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

1.1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

1.1.1 Місцезнаходження Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» (далі – РЛП) створено рішенням Харківської обласної ради від 20 червня 2013 року № 762-VI, зі змінами, внесеними рішенням Харківської обласної ради від 29 серпня 2013 року № 826-VI, відповідно до ст. 53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на площі 140,5 га. (табл. 1.1).

РЛП знаходиться за адресою: Харківська область, Дергачівський район, селище Лісне, вул. Київське шосе, 12, тел. +38 (050) 401 09 12, E-mail info@feldman-ecopark.com, director@feldman-ecopark, INTERNET-сторінка: <http://feldman-ecopark.com> (рис. 1.1, 1.2.).

1.1.2 Завдання Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів, що знаходяться на його території;
- створення умов для організованого туризму та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних комплексів та об'єктів;
- проведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо.

1.1.3 Склад земель регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»

Таблиця 1.1

Перелік земель, що увійшли до території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», відповідно до рішення Харківської обласної ради щодо його створення

Землевласники та землекористувачі	Площа, га	Місцезнаходження	Правовий статус (з вилучення/без вилучення)
ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ			
Данилівський дослідний держлісгосп УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького	78,5	Харківський (на той час Дергачівський) район, Південне лісництво, квартал 95 (крім вид. 6) та частково квартали: 85 (вид. 8, 11-20, 23), 86 (вид.4), 103 (вид. 2, 3, 4), 104 (крім вид. 2, 5), 105 (крім вид. 7), 106 (вид.11, 12, 16), 116 (вид. 2, 3), 117 (вид.1, 7, 9)	Державна власність, постійне користування, без вилучення
Данилівський дослідний держлісгосп УкрНДЛГА	37,7	Харківський (на той час Дергачівський) район, Південне лісництво, квартал 152	Державна власність,

Землевласники та землекористувачі	Площа, га	Місцезнаходження	Правовий статус (з вилучення/без вилучення)
ім. Г.М. Висоцького		площею 26,0 га, квартал 104 вид.2 площею 10,3 га, квартал 95 вид. 6 площею 0,9 га, квартал 105 вид. 2 площею 0,5 га	постійне користування, з вилученням
Всього	116,2	х	х
ЗЕМЛІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ			
ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина»	3,0	Харківський (на той час Дергачівський) район, поблизу сел. Лісне	Державна власність, без вилучення
Табір відпочинку «Юність» Харківська обласна державна адміністрація	3,15	Харківський (на той час Дергачівський) район, поблизу сел. Лісне	Державна власність, без вилучення
Дергачівська районна державна адміністрація (землі запасу)	18,15	Харківський (на той час Дергачівський) район, поблизу сел. Лісне	Державна власність, без вилучення
Всього	24,3	х	х
Всього земель у складі РЛП	140,5	х	х

На момент розробки проєкту зміни меж регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» відбулися зміни у складі землевласників та землекористувачів РЛП.

На час розробки проєкту зміни меж зазначеного регіонального ландшафтного парку відбулися зміни в адміністративному устрої регіону та в складі землевласників та землекористувачів.

У таблиці 1.2 наведено актуальну інформацію щодо розподілу земель у межах регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» за власниками землі і землекористувачами.

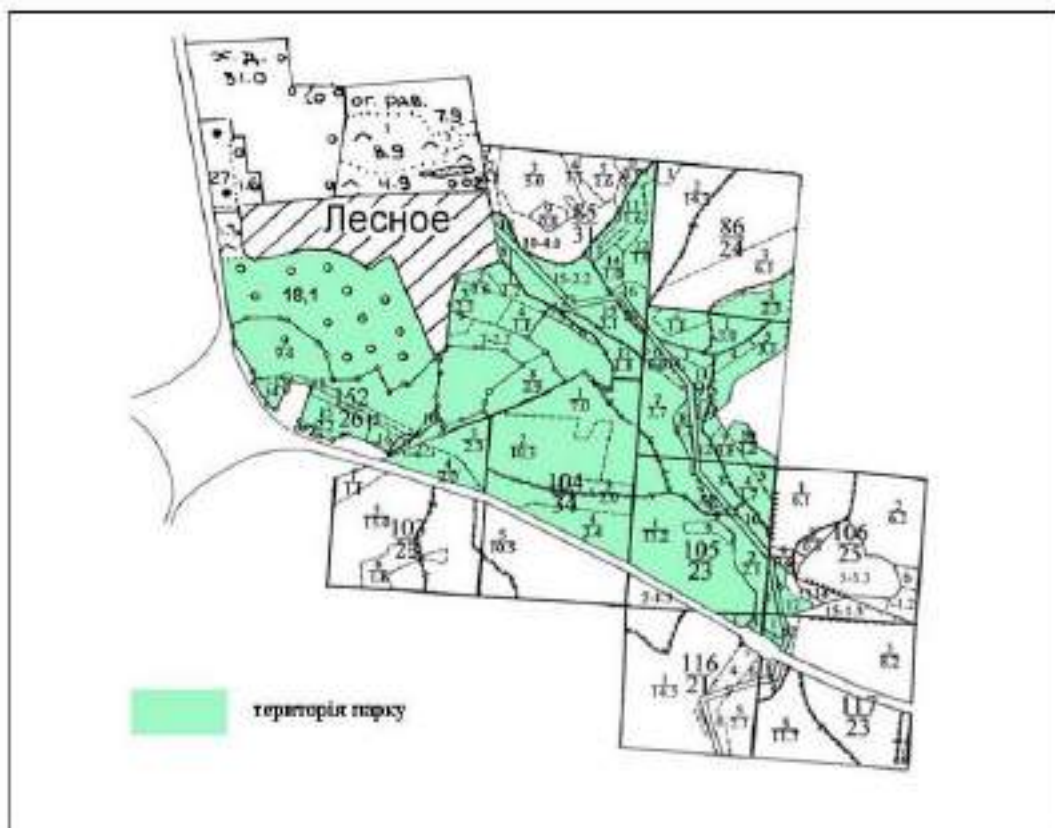
Таблиця 1.2 Сучасний склад земель регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» та розподіл їх за землевласниками та землекористувачами

Землевласники та землекористувачі	Площа, га	Правовий статус (з вилучення/без вилучення)
ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ		
ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького, без вилучення Харківський район, Південне лісництво, квартали: 95 (крім виділу 6) та частково квартали: 85 (вид. 8, 11-20, 23), 86 (вид. 4), 103 (вид. 2, 3, 4), 103 (вид. 2, 3, 4), 104 (окрім вид. 2, 5), 105 (окрім вид. 7), 106 (вид. 11, 12, 16), 116 (вид. 2 3), 117 (вид. 1,7,9)	78,5	Державна власність, постійне користування, без вилучення
ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького, з вилученням Харківський район, Південне лісництво, квартали: 152, 104 (вид.2), 95 (вид.6), 105 (вид.2)	37,7	Державна власність, постійне користування, з вилученням
Всього земель лісогосподарського призначення	116,2	x
ЗЕМЛІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ		
ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина» (табір відпочинку «Юність»)	3,15	Комунальна власність, без вилучення
ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина»	3,00	Державна власність, без вилучення
ТОВ «Лісова Галявина»	18,15	Приватна власність, без вилучення
Всього земель рекреаційного призначення	24,3	x
Всього земель у складі РЛП	140,5	x

Рисунок 1.1 Місцезорташування Регіонального ландшафтної парку «Фельдман-Екопарк»



Рисунок 1.2. Територія Регіонального ландшафтної парку «Фельдман-Екопарк»



1.2 ПРИРОДНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

Поблизу м. Харків збереглися масиви лісової рослинності природного походження, які мають значну соціологічну та рекреаційну цінність.

Серед них масив біля с. Лісне, який є улюбленим місцем відпочинку харків'ян і ще зберігає риси лісу природного походження. Цей лісовий масив є найулюбленішим центром відпочинку, де протягом літнього періоду лише за один місяць відпочиває 100-150 тис. мешканців м. Харків. Про суттєве рекреаційне навантаження свідчить щільна дорожньо-стежкова мережа, що пронизує лісовий масив наскрізь. Це призводить до руйнування екологічної системи унікального лісового біогеоценозу: ущільнення ґрунтового покриву, пригнічення росту дерев, збідніння природної флори і фауни, руйнування місцезростань рідкісних видів рослин та місць оселень тварин, що потребують охорони тощо. З кожним роком антропогенне навантаження зростає.

1.3 ІСНУЮЧА РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

Основною метою регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» є: створення соціально активного середовища, в якому і дорослий, і дитина відчує, що все живе на Землі є однією великою родиною, в якій немає місця агресії, а є тільки любов, дружба і взаємодопомога. Одночасно з основною метою, функціональне наповнення парку дозволяє реалізувати й інші, не менш важливі цілі, а саме:

- надання соціально-психологічної допомоги дітям з особливими потребами;
- збереження та збагачення фауни і флори регіону;
- інтегрування Харківського регіону в міжнародні природоохоронні спільноти;
- створення умов для розвитку науково-дослідної та освітньої бази України у сфері зоології та дендрології.

Сьогодні регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» являє собою територію для сімейного відпочинку з розвагами і зоопарком. У всіх відвідувачів є можливість не лише спостерігати за тваринами, але і близько спілкуватися з деякими з них у зоні Контактного зоопарку.

Реабілітаційний центр

Однією з основних цілей є надання соціально-психологічної допомоги дітям з особливими потребами.

Саме тому в найближчому майбутньому тут планується розпочати будівництво Реабілітаційного центру.

В основі реабілітаційних методів буде закладений комплексний підхід: від традиційних методик, таких як фізіотерапія, лікувальна фізкультура, бальнеотерапія, масаж, психотерапія,

заняття з логопедом, Бобат-терапія, Войта-терапія, до допоміжних психотерапевтичних методик – анімалотерапія, арт-, естет-, музична терапія.

Бальнеотерапія – лікування мінеральними водами.

Бобат-терапія або **нейророзвиваюча терапія** – концепція ведення фізичної реабілітації пацієнтів з органічними ураженнями мозку (дитячим церебральним паралічем (ДЦП) або інсультом).

Відповідно до цієї концепції фізична реабілітація дитини з ДЦП повинна проходити в такій послідовності, в якій проходить нормальний розвиток дитини: спочатку утримування голови, потім перевертання, далі сидіння, далі повзання рачки, далі стояння, потім ходьба, біг, стрибки.

Войта-терапія – фізіотерапевтичний метод лікування немовлят, дітей і дорослих з патологіями моторних функцій через порушення центральної нервової системи та опорно-рухового апарату, розроблений в 1950-1970 роках чеським неврологом професором Вацлавом Войтою.

Анімалотерапія або **Пет-терапія** так називають терапію хворих за допомогою тварин (собак, коней, дельфінів, кроликів, котів, птахів тощо) з'явилася порівняно недавно.

Контактний зоопарк

У регіональному ландшафтному парку «Фельдман-Екопарк» є зона контактного зоопарку.

Всі відвідувачі регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» в зоні Контактного зоопарку мають можливість погодувати і погладити, так звану, тактильну групу тварин. Це неагресивні, безпечні для спілкування з людиною тварини. Однак, не варто забувати, що навіть найбільш безпечні тварини можуть являти загрозу, тому, щоб уникнути травм забороняється бігати за тваринами, дратувати їх, робити різкі рухи, кричати. При бажанні погодувати будь-яку тварину у Контактному зоопарку, необхідно покласти корм на відкриту долоню і лише тоді простягнути руку з кормом до тварини.

Корм для тварин надається співробітниками РЛП «Фельдман-Екопарк».

Тварини Контактного зоопарку:

Птахи: кури, гуси, качки, індик, павичі. Копитні: альпаки, камерунські кози, корови зебу, декоративні вівці, осли, поні, в'єтнамські свині. Зайцеподібні: кролики.

Клуб юних натуралістів

У регіональному ландшафтному парку «Фельдман-Екопарк» є гурток юних натуралістів, де щотижня проводяться заняття з дітьми.

У гурток запрошуються діти та підлітки, небайдужі до природи. Гурток працює цілий рік, запис у групи здійснюється постійно.

Щосуботи та неділі заняття проводять досвідчені й уважні педагоги-біологи.

Основні завдання гуртка юних натуралістів:

- виховання у дітей любові та дбайливого ставлення до природи;
- розширення та поглиблення знань з біології та природознавства;

- навчання основам самостійної дослідницької роботи;
- формування чітких уявлень про природу та природні явища;
- розвиток практичних умінь та навичок з догляду за тваринами;
- пропагування здорового способу життя.

В основу роботи гуртка покладені теоретичні та практичні заняття, спостереження в природі, робота з науково-популярною літературою, визначниками тварин і рослин. Програма передбачає формування в учнів знань про охорону природи, про взаємозв'язки організму з навколишнім середовищем. При вивченні тварин і рослин юннати дізнаються про необхідність охорони окремих видів та цілих угруповань живих організмів, знайомляться з їх зовнішнім виглядом та фізіологічними особливостями, поширенням, роллю в біоценозі, практичним значенням у житті людини.

Під час занять використовуються різноманітні форми та методи роботи з дітьми: розповідь, бесіда, практична робота на території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», самостійна робота, спостереження в природі тощо.

Волонтерство

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» радий вітати добровольців, охочих допомогти в догляді за тваринами та рослинами.

Волонтери (від лат. *Voluntarius* – добровільно) – це добровільні помічники, які жертвують своїми нематеріальними цінностями (часом, силами) в допомогу іншим.

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» як і багато громадських організацій, залучає до роботи добровольців.

Запрошуються всі люди з гуманним ставленням до природи для підтримки та допомоги в:

- догляді за тваринами (цілорічно);
- висадці квітів, кущів та дерев (весняно-літній період);
- організації концертів та театральних виступів (цілорічно);
- чергуванні біля відкритих вольєрів (цілий рік).

У процесі роботи волонтери можуть набути спеціальних навичок та знань, обзавестися новими друзями, а також, найголовніше – стати учасниками благодійного проєкту регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк».

1.4 ЗООЛОГІЧНА КОЛЕКЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

1.4.1 Наукова цінність колекції

Збереження тварин *ex-situ* є важливим етапом програм збереження рідкісних видів у природі (*in-situ*), оскільки все частіше стан популяції *ex-situ* стає вирішальним для виживання виду.

Зоологічна колекція регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» представлена близько 200 видами хребетних тварин (понад 2000 особин), що належать до 3 класів (Плазуни, Птахи, Ссавці), 24 рядів. Серед них найчисельніші ряди ссавців: Примати (Primates) – 35 видів, Хижі (Carnivora) – 32 види, Парнокопитні (Artiodactyla) – 24 види; птахів: Гусеподібні (Anseriformes) – 23 види, Куроподібні (Galliformes) – 16 видів, Папугоподібні (Psittaciformes) – 21 вид.

У зооколекції утримуються 160 рідкісних видів хребетних (плазуни – 10, птахи – 73, ссавці – 77), занесених до різних охоронних категорій Червоного списку МСОП. Серед них 32 види (8 – плазуни, 8 – птахи, 16 – ссавці) знаходяться під загрозою зникнення (категорії CR, EN, VU), 11 видів хребетних (птахи – 9, ссавці – 2) занесені до Червоної книги України .

99 рідкісних видів хребетних (плазуни – 10, птахи – 38, ссавці – 51) занесені до Додатків I, II Вашингтонської конвенції (CITES).

1.4.2 Унікальність колекції

Сьогодні «Фельдман-Екопарк» являє собою територію для сімейного відпочинку з розвагами та зоологічною колекцією. У всіх відвідувачів є можливість не тільки спостерігати за тваринами, але і близько спілкуватися з деякими з них у “Зоні контактного зоопарку”.

У «Фельдман-Екопарк» відкритий спеціалізований манеж для іпотерапії для дітей з особливими потребами. Адаптивна верхова їзда – дуже важливий і ефективний елемент у комплексному лікуванні “особливих дітей”. Усі заняття з адаптивної верхової їзди безкоштовні.

На території «Фельдман-Екопарк» цілорічно працює “Гурток юних натуралістів”, запис до груп здійснюється постійно. Зараз гурток налічує понад 400 чоловік. По вихідним заняття проводять досвідчені та уважні педагоги-біологи.

Відвідування зоопарку безкоштовне.

Усі транспортні послуги «Фельдман-Екопарк» надає безкоштовно. Фірмовими автобусами здійснюються перевезення відвідувачів до парку та від нього трьома зручними маршрутами з різних частин міста Харкова за відповідним графіком у будні та вихідні дні. Проїзд екскурсійних груп до парку та від нього за попередньою заявкою теж здійснюється фірмовими автобусами.

«Фельдман-Екопарк» співпрацює з зоопарками України (Київський, Одеський, Миколаївський, Рівненський, приватний Меденицький зоопарк “Лімпопо” (Львівська область) та

інші) та світу (Ізраїльський зоопарк “The Tisch Family Zoological Gardens in Jerusalem”) в обміні колекційним матеріалом та досвідом утримання і розведення тварин.

У квітні 2016 року «Фельдман-Екопарк» став кандидатом у члени Європейської асоціації зоопарків і акваріумів (EAZA).

Статус кандидата у члени означає, що наступною сходиною повинно стати повноправне членство в Асоціації.

Членство в EAZA – це, перш за все, підтвердження статусу екопарку на високому міжнародному рівні, свідоцтво того, що тварини у ньому утримуються у відповідності зі світовими стандартами. EAZA, ставить до своїх членів і кандидатів у члени великі вимоги, але дає і великі можливості. Це стосується участі у єдиній комп’ютерній системі європейських зоопарків, отримання інформації про всі події у провідних зоопарках, можливостей обміну тваринами з зоопарками Європи і світу, співробітництва і обміну досвідом з найкращими європейськими фахівцями.

Вся ця рекреаційна діяльність приваблює значну кількість відвідувачів, які на невеликій площі парку (140,5 га) утворюють значне рекреаційне навантаження на лісові комплекси, та веде до рекреаційної дигресії, до якої особливо схильні діброви, що складають територію парку.

2 ПІДСТАВИ ЩОДО ЗМІН МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

2.1 ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

Територія РЛП знаходиться під впливом наступних факторів, які негативно впливають на цінність парку:

- руйнування лісової екосистеми під впливом рекреаційної діяльності;
- постійно зростаючого рекреаційного навантаження на малій площі;
- зараження дерев шкідниками та хворобами лісу;
- вплив забруднення повітря від ділянки кільцевої автотраси навколо м. Харків, яка прилягає до РЛП з півдня, на лісові насадження та відвідувачів парку.

2.2 СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

Стратегія розвитку РЛП затверджена рішенням Харківської облради від 31 серпня 2017 року № 543-VII у Проекті організації території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів.

Основні стратегічні завдання з розвитку парку на десять років спрямовані на виконання його основних завдань, визначених Законом України «Про природно-заповідний фонд України» та «Положенням про парк», наступні:

Збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів

- Забезпечити збереження та відтворення біорізноманіття лісового комплексу – діброви, особливо ділянок віком понад 100 років.
- Забезпечити ренатуралізацію деградованих ландшафтів, посилити привабливість ландшафтів та місць масового огляду.
- Забезпечити відтворення окремих видів дикої фауни *ex-situ* в зоологічній експозиції.

Рекреаційна діяльність

- Забезпечити розбудову мережі туристичних маршрутів та екологічних стежок.
- Забезпечити розробку програми використання ресурсів РЛП та розвитку туристичної інфраструктури за окремими видами рекреації.
- Продовжувати розвиток експозицій зоологічної колекції та її благоустрою у культурно-пізнавальних цілях.

2.3 ВИСНОВОК

Нажаль, належне виконання цих завдань в повній мірі не можливе через вкрай малу площу парку (140,5 га), яка не може забезпечити виконання вимог, які затверджені для їх виконання (середня площа РЛП в Україні 19000 га).

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

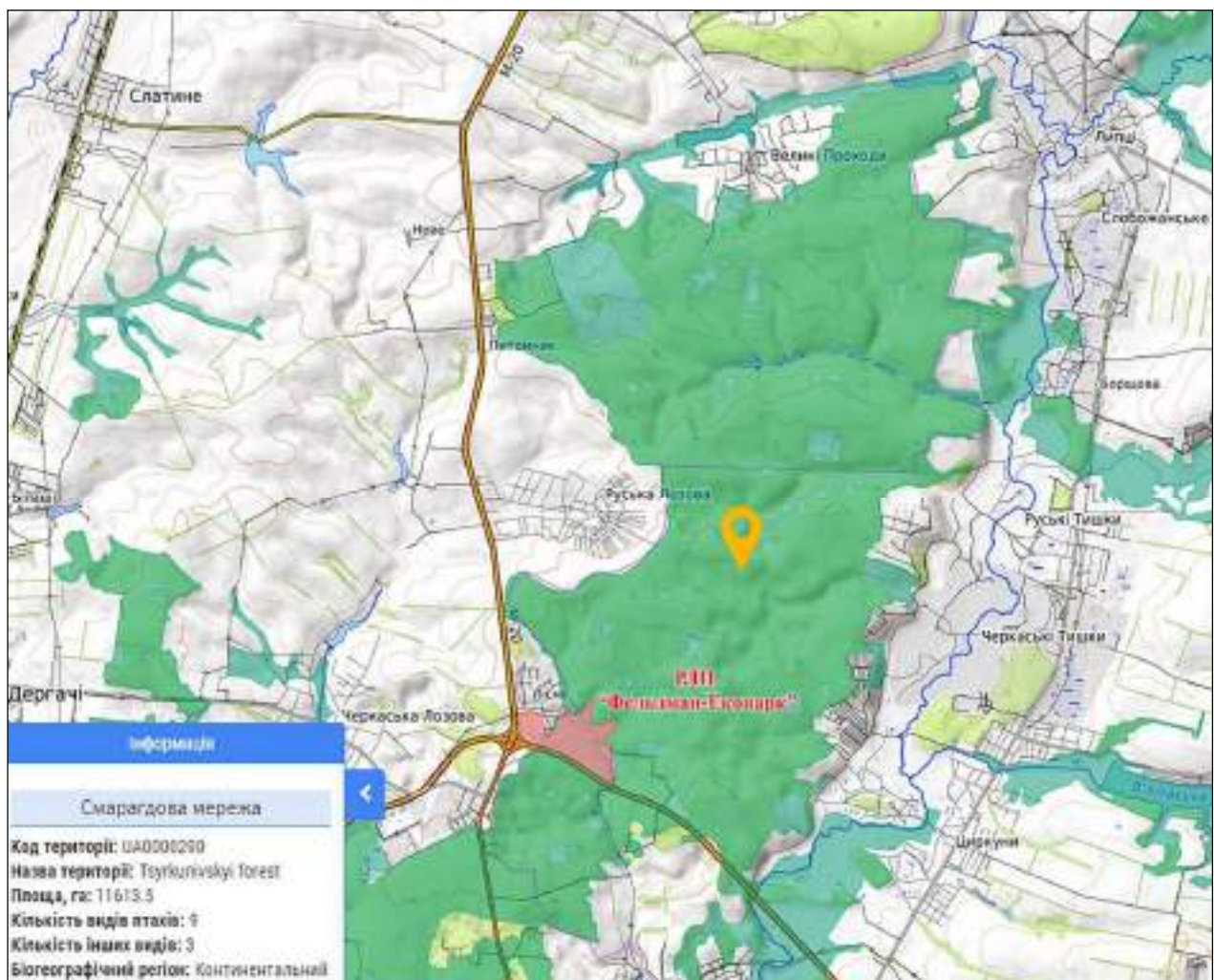
3.1 МІСЦЕ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК» У СМАРАГДОВІЙ МЕРЕЖІ

Смарагдова мережа (Emerald Network) – це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest), створюється в Європі державами-сторонами Бернської конвенції, до якої приєдналася Україна у 1996 році.

Під час засідання Постійного комітету Конвенції 05.12.2019 року до складу мережі (було включено урочище Великий ліс під назвою (ASCI) «Циркунівський ліс» (eng. Tsyrkunivskyi forest UA0000290)).

Територія регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» зберігає лісові ділянки на півдні цієї території біля сел. Лісне (рис. 3.1.).

**Рисунок 3.1. ASCI «Циркунівський ліс»
(фрагмент Публічної кадастрової карти України)**



3.1.1 Територія Смарагдової мережі UA0000290 «Циркунівський ліс»



SITE	UA0000290
SITENAME	Tsyrkunivskiy forest

TABLE OF CONTENTS

- 1. SITE IDENTIFICATION
- 2. SITE LOCATION
- 3. ECOLOGICAL INFORMATION
- 4. SITE DESCRIPTION
- 5. SITE PROTECTION STATUS
- 6. SITE MANAGEMENT
- 7. MAP OF THE SITE

1. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ

1.2 Код території

UA0000290

1.3 Назва території

Циркунівський ліс

2. РОЗТАШУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ

2.2 Площа

11613.5 га

2.5 Код та назва адміністративного регіону

UA Харківська область

2.6 Біогеографічний регіон

Континентальний (100,00%)

3. ЕКОЛОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ

3.1 Типи середовищ існування згідно Резолюції №4 Бернської Конвенції (1996), присутні на сайті

Код	Назва
41.7A2132	Мезофітні широколистяні дубові ліси з дуба звичайного (<i>Quercus robur</i>) за участю ясена звичайного (<i>Fraxinus excelsior</i>), осики (<i>Populus tremula</i>), з підліском із ліщини звичайної (<i>Corylus avellana</i>), свидини кров'яної (<i>Swida sanguinea</i>), бруслини європейської (<i>Euonymus europaea</i>), за участю мезофітних: конвалії звичайної (<i>Convallaria majalis</i>), ожини сизої (<i>Rubus caesius</i>), чистецю лісового (<i>Stachys sylvatica</i>) та ксерофітних елементів: егоніхону пурпурово-голубого (<i>Aegonychon purpureo-caeruleum</i>), горошку горохоподібного (<i>Vicia pisiformis</i>), регнерії собачої (<i>Roegneria canina</i>)
41.7A226	Широколистяні байрачні татарськокленові дубові ліси з дуба звичайного (<i>Quercus robur</i>), липи серцелистої (<i>Tilia cordata</i>), яблуні лісової (<i>Malus sylvestris</i>), груші звичайної (<i>Pyrus communis</i>), клену татарського (<i>Acer tataricum</i>), вишні кущової (<i>Cerasus fruticosa</i>), терену колючого (<i>Prunus spinosa</i>).
37.242	Евтрофні заплавні луки з домінуванням та участю мітлиці повзучої (<i>Agrostis stolonifera</i>), осоки шершавої (<i>Carex hirta</i>), костриці східної (<i>Festuca orientalis</i>), щавлю кучерявого (<i>Rumex crispus</i>), перстачу гусячого (<i>Potentilla anserina</i>), п. повзучого (<i>P. reptans</i>), жовтецю повзучого (<i>Ranunculus repens</i>)
37.25	Заболочені високотравні угруповання з домінуванням очерету звичайного (<i>Phragmites communis</i>), гадючника в'язолистого (<i>Filipendula ulmaria</i>)
37.711	Прибережні угруповання з домінуванням та участю дягелю лікарського (<i>Archangelica officinalis</i>)
38.253	Мезофітні луки з домінуванням костриці лучної (<i>Festuca pratensis</i>)

3.2 Види, перелічені в Резолюції №6, присутні на території об'єкту

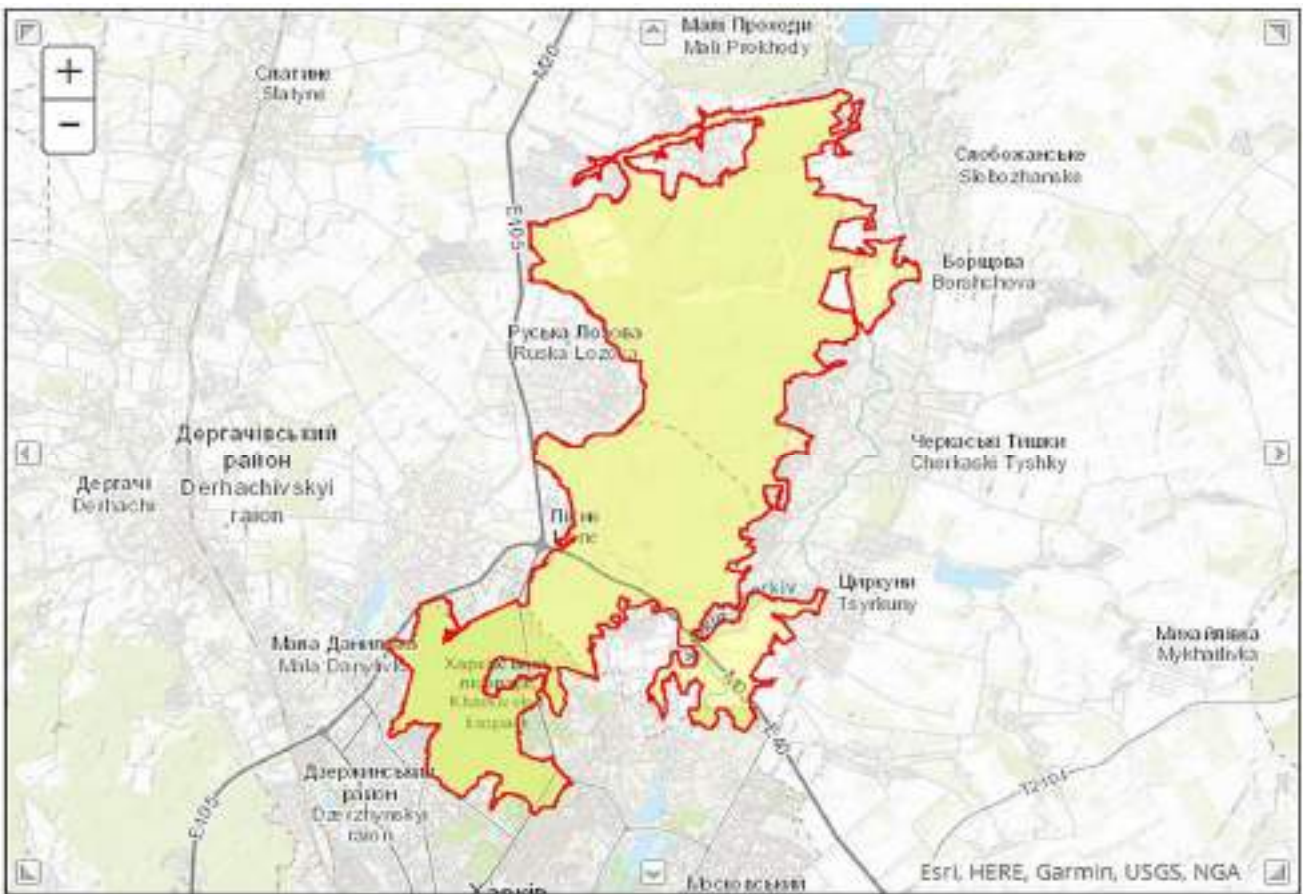
Код	Латинська назва	Українська назва	Категорія
Тварини			
2.1 Комахи			
1083	<i>Lucanus cervus</i>	Жук-олень	Рідкісний
1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	Вусач дубовий великий західний	Дуже рідкісний
2.2 Амфібії			
1166	<i>Triturus cristatus</i>	Тритон гребінчастий	Рідкісний
1188	<i>Bombina bombina</i>	Кумка червоночерева	Звичайний
2.3 Плазуни			
1220	<i>Emys orbicularis</i>	Болотна черепаха європейська	Рідкісний
2.4 Птахи			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	Бугайчик	Звичайний
A073	<i>Milvus migrans</i>	Шуліка чорний	Рідкісний
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	Орел-карлик	Рідкісний
A234	<i>Picus canus</i>	Жовна сива	Звичайний
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	Дятел середній	Звичайний
A229	<i>Alcedo atthis</i>	Рибалочка	Звичайний
A246	<i>Lullula arborea</i>	Жайворонок лісовий	Звичайний
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	Кропив'янка рябогруда	Звичайний
A320	<i>Ficedula parva</i>	Мухоловка мала	Звичайний
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Мухоловка білошия	Звичайний
A338	<i>Lanius collurio</i>	Сорокопуд терновий	Звичайний

3.3 Інші важливі види флори і фауни

Назва		Природоохоронний статус Червона книга України (2009) Категорія
Латинська	Українська	
1. Рослини		
<i>Allium ursinum</i> L.	Цибуля ведмежа (Черемша)	Неоцінений
<i>Tulipa quercetorum</i> Klok. et Zoz	Тюльпан дібровний	Вразливий
<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz.	Коручка чемерникоподібна (к. широколиста)	Неоцінений
<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.	Зозулені сльози серцелисті	Вразливий
<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	Гніздівка звичайна	Неоцінений
<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	Любка дволиста	Неоцінений
2. Тварини		
2.1 Комахи		
<i>Calosoma sycophanta</i> L.	Красотіл пахучий	Вразливий
<i>Parnassius mnemosyne</i> L.	Мнемозина	Вразливий
<i>Agria tau</i> L.	Сатурнія руда	Вразливий
<i>Hamearis lucina</i> (L.)	Люцина	Вразливий
<i>Xylocopa violaceae</i> L.	Ксилокопа (бджола-тесляр) фіолетова	Рідкісний
2.2 Плазуни		
<i>Coronella austriaca</i> Laur.	Мідянка звичайна	Вразливий
<i>Vipera nicolskii</i> Vedmederja, Grubant et Rudaeva	Гадюка Нікольського, гадюка лісостепова	Рідкісний
2.3 Птахи		
<i>Hieraaetus pennatus</i> Gm.	Орел-карлик	Рідкісний
2.4 Ссавці		

Назва		Природоохоронний статус Червона книга України (2009) Категорія
Латинська	Українська	
<i>Myotis daubentonii</i> (Kuhl)	Нічниця водяна	Вразливий
<i>Plecotus auritus</i> L.	Вухань звичайний	Вразливий
<i>Nyctalus noctula</i> Schreb	Вечірниця руда	Вразливий
<i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling et Blasius)	Нетопир лісовий	Вразливий
<i>Mustela erminea</i> L.	Горностаї	Неоцінений
<i>Mustela putorius</i> L.	Тхір лісовий	Неоцінений

МАПА ТЕРИТОРІЇ



3.2 ОБГРУНТУВАННЯ ЗМІН МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» у сучасних межах (140,5 га) площі не в змозі максимально забезпечити збереження цінних природних комплексів ASCI «Циркунівський ліс» – території, маючої міжнародний статус згідно з Бернською конвенцією, до якої приєдналась Україна.

Для виконання зобов'язань України щодо збереження подібних територій необхідно розпочати процес поступового поетапного процесу заповідання цієї ASCI шляхом розширення площі регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», яка поступово забезпечить збереження всіх природних комплексів ASCI в складі природно-заповідного фонду України.

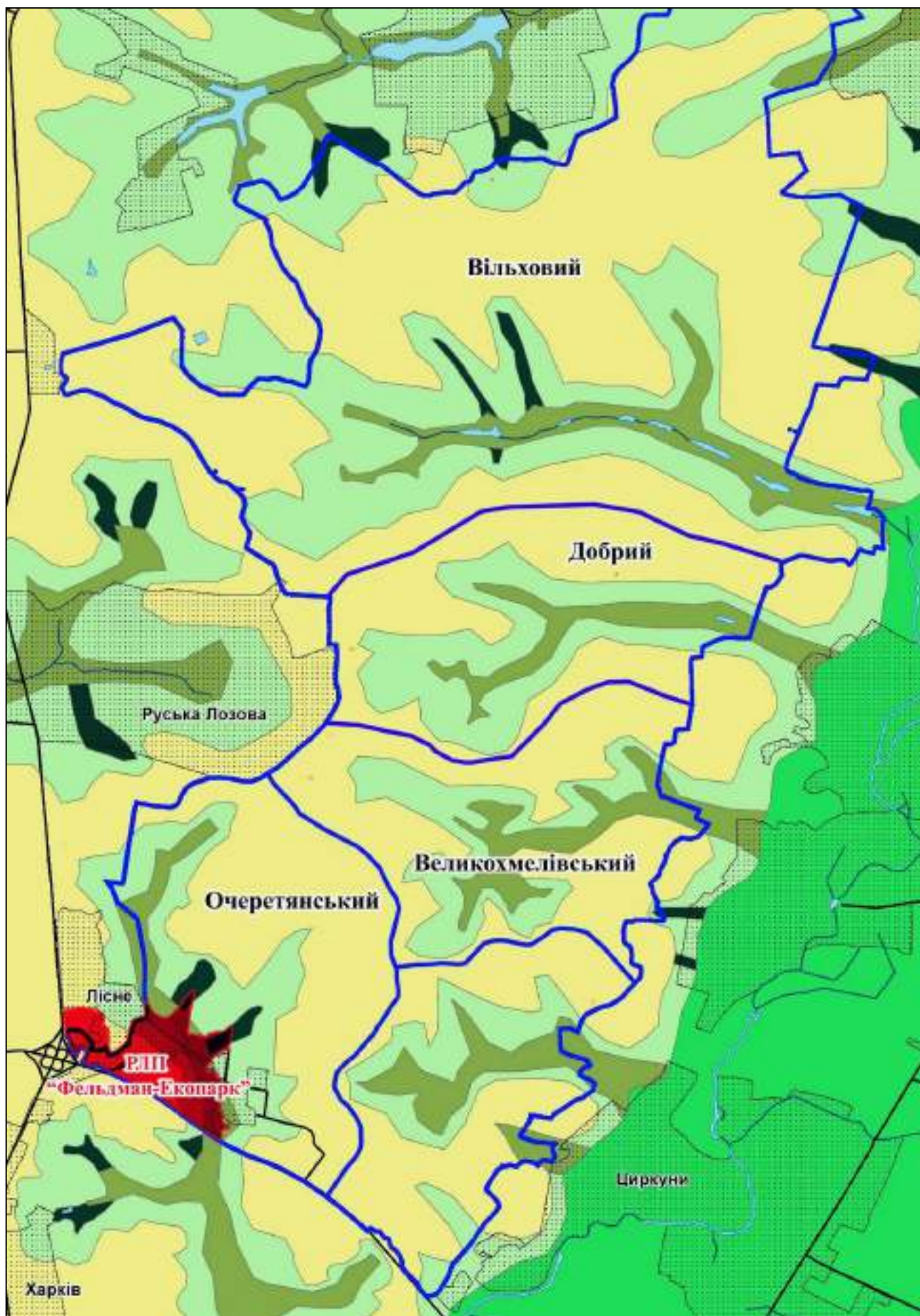
Процес заповідання ASCI можливо забезпечити поетапно шляхом заповідання його основних складових природних комплексів: Вільхівського, Доброго, Великохмелівського та Очеретянського (рис. 3.2).

Природні комплекси, які складають єдину екосистему ASCI «Циркунівський ліс» є відносно самостійними матеріально-енергетичними системами і можуть бути, кожна окремо, самодостатніми територіями природно-заповідного фонду.

Подібний підхід до визначення місця, площі та меж планованого заповідного об'єкту підтримують більшість вітчизняних та закордонних фахівців заповідної справи.

Таким чином, для розширення території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» можливо обрати Очеретянський природний комплекс, на південному заході якого і розташований вищезначений парк як перший етап заповідання ASCI «Циркунівський ліс».

Рисунок 3.2 Природні комплекси ASCI «Циркунівський ліс»



4 РАЙОН ДОСЛІДЖЕННЯ

Спираючись на вищезначене обґрунтування зміни меж регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» було обрано район дослідження – територію Очеретянського природного комплексу, розташованого біля сел. Лісне на землях лісового фонду ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДІЛГА ім. Г.М. Висоцького (рис. 4.1).

4.1 ГЕОЛОГІЯ

Територія розташована між двома виступами кристалічного фундаменту давньої докембрійської Східноєвропейської платформи – Воронежським кристалічним масивом та Українським кристалічним щитом. У тектонічному відношенні – це найбільш занурена частина Дніпровсько-Донецької западини – Дніпровський грабен.

Кристалічні породи фундаменту, якими є граніти, гнейси, кристалічні сланці тощо, залягають тут на великих глибинах, що досягають 9 тис. м.

На поверхні кристалічного фундаменту залягає потужна товща різних за віком, складом та походженням осадових порід. Найбільш давніми, відомими в Дніпровсько-Донецькій западині відкладами є породи девонської геологічної системи. Вони представлені піщано-глинистими, карбонатними, вулканогенними та соленосними відкладами. Їх потужність, імовірно, досягає 2,5-3,0 км.

Відклади кам'яновугільної системи (карбону) – це переважно піщано-глинисті, карбонатні породи, іноді з прошарками кам'яного вугілля. Відклади карбону досягнуті багатьма свердловинами, що розташовані поблизу досліджуваної території. Потужність товщі кам'яновугільних відкладів сягає 3,0 км.

Наймолодшими серед палеозойських є відклади пермської системи. Це переважно строкатокольорові глини, алевроліти, а також карбонатні та соленосні породи. Потужність осадків пермі досягає 2,0 км.

Відклади мезозою представлені тріасовими та юрськими піщано-глинистими породами, що досягають потужності 600-900 м, та мергельно-крейдовою товщею (до 800 м) крейдової системи.

Кайнозойська ера представлена переважно морськими відкладами палеогенової і неогенової систем та континентальними відкладами четвертинної системи.

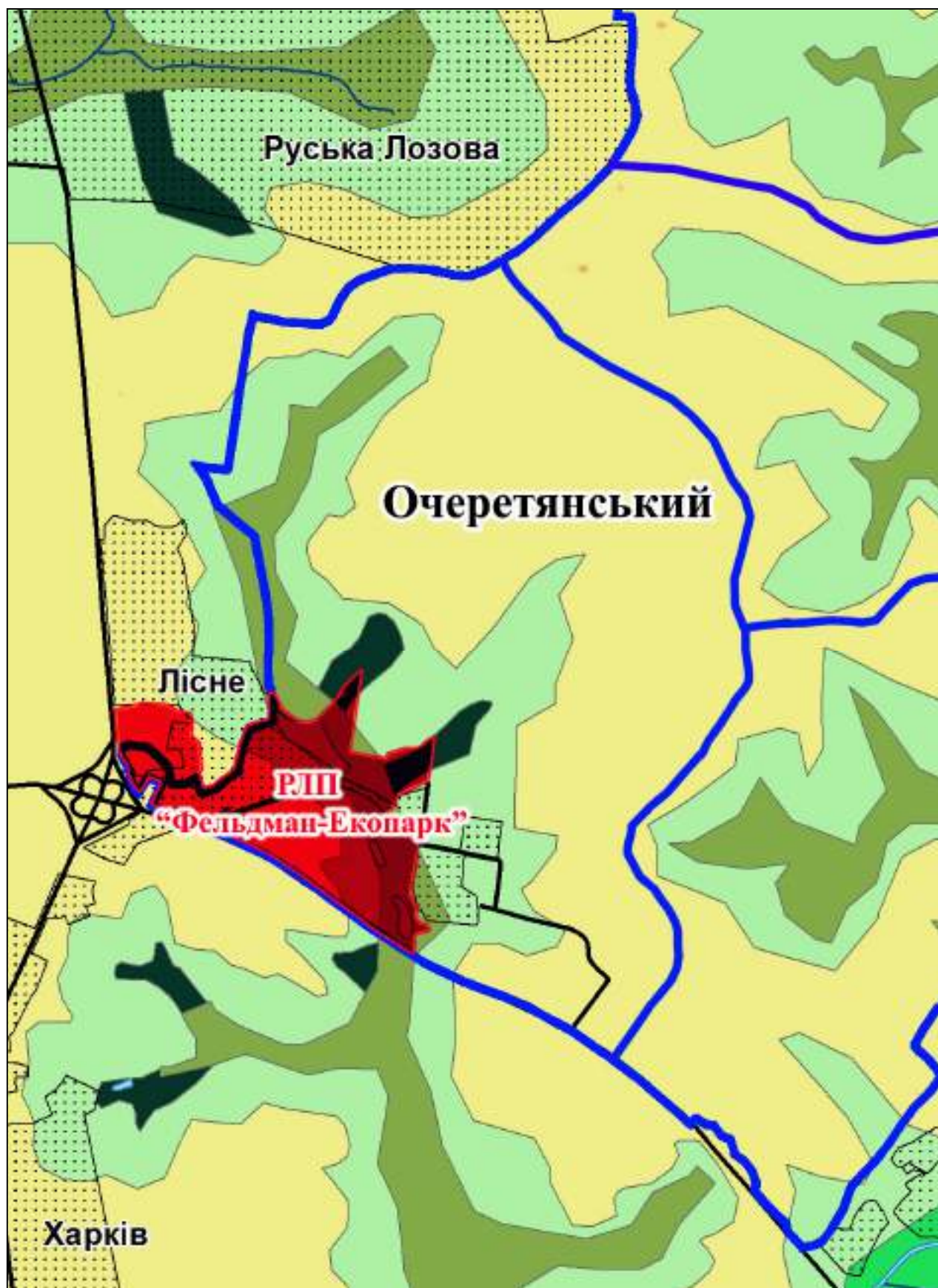
Палеогенові відклади складають бучацька та київська світи, харківська та полтавська (частково) серії.

Відклади бучацької світи – це переважно піски кварцові, кварцево-глауконітові з прошарками кременистих пісковиків. Потужність відкладів – 35-45 м.

Київська світа представлена мергельями, пісками глинистими кварцево-глауконітовими, фосфоритами, потужністю 30-35 м.

Харківську серію складають обухівська та межигірська світи, складені кварцево-глауконітовими пісками, пісковиками та глинами потужністю до 50-70 м.

Рисунок 4.1 Природний комплекс Очеретянський ASCI «Циркунівський ліс»



Полтавська серія палеогену представлена березькою світою, що складається із зміївської та сиваської підсвіт, складених, переважно, пісками, глинами з прошарками бурого вугілля та ядрами морських молюсків. Потужність цих відкладів досягає 25-30 м.

4.2 ГЕОМОРФОЛОГІЯ

У геоморфологічному відношенні територія знаходиться в межах двох крупних елементів рельєфу – так званого Придонецького плато, або ж підвищеної розчленованої рівнини на нижньо-середньоміоценовій основі, та Донецької терасової рівнини.

Поверхня плато розчленована балками. Схили переважно випукло-опуклі, симетричні, крутизна до 30°. Характерною особливістю ерозійної мережі досліджуваної території є майже повна відсутність ярів. Пояснення цьому можна знайти в своєрідних умовах, що не сприяють формуванню лінійного стоку й утворенню ярів.

4.3 КЛІМАТ

Для характеристики кліматичних умов території були використані методологічні напрацювання вітчизняних дослідників, фондові матеріали, літературні джерела, кліматологічні довідники. Загальна оцінка кліматологічних умов досліджуваної території проводилась на основі взятих фактичних матеріалів за даними метеорологічної станції м. Харків, яка найближче розміщена до району дослідження.

Клімат – це багаторічний режим погоди, що визначається закономірною послідовністю метеорологічних процесів і, як стан атмосфери, що відповідає стандартним нормам метеорологічних величин, є компонентом географічного середовища і нарівні з усім комплексом природних умов відіграє вирішальну роль у різноманітних видах діяльності людини. Він характеризується як середніми, так і типовими метеорологічними явищами і атмосферними процесами, а також фізико-географічними факторами, що впливають на їх формування.

Клімат території формується під впливом сонячної радіації, циркуляції атмосфери, тепло-воднобалансових процесів в атмосфері і особливостей поверхні Землі території дослідження: висота над рівнем моря, рельєф поверхні, особливості рослинного і ґрунтового покривів тощо.

Сонячна радіація є основним джерелом усіх явищ та процесів, що проходять на земній поверхні та в атмосфері. Її складовими є: сумарна сонячна радіація, що в середньому по території РЛП складає 95,1 ккал/см², із них 48,3 ккал/см² надходить у вигляді прямої, а 46,8 ккал/см² – у вигляді розсіяної радіації; відбита радіація, що складає 23.1 ккал/см² за рік та поглинаюча радіація, що складає 72.0 ккал/см² за рік. Радіаційні умови різко змінюються від сезону до сезону (табл. 4.1), що пов'язано зі змінами протягом року висоти сонця над обрієм і хмарністю.

Таблиця 4.1

Надходження сонячної радіації на поверхню землі у різні пори року на території дослідження

Пори року (календарні місяці)	Сонячна радіація			
	Пряма, ккал/см ²	Розсіяна, ккал/см ²	Сумарна	
			ккал/см ²	У % від річної величини
Зима (грудень, січень, лютий)	2,5	5,1	7,6	8
Весна (березень, квітень, травень)	14,0	15,4	29,4	31
Літо (червень, липень, серпень)	24,1	18,1	42,2	44
Осінь (вересень, жовтень, листопад)	7,7	8,2	15,9	17
за рік	48,3	46,8	95,1	100

Тривалість сонячного сяння у середньому дорівнює 1885 годин за рік, що складає 46% можливої величини, внаслідок хмарності (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Тривалість сонячного сяння у різні пори року на території дослідження

Пори року (календарні місяці)	Тривалість сонячного сяння	
	у годинах	у відсотках
Зима (грудень, січень, лютий)	135	20
Весна (березень, квітень, травень)	550	48
Літо (червень, липень, серпень)	830	63
Осінь (вересень, жовтень, листопад)	370	41
За рік	1885	46

Атмосферна циркуляція має велике кліматотвірне значення. Над територією формується континентальне помірне повітря, з повторюваністю 70-80% узимку та 60-70% улітку, і проникають також повітряні маси, сформовані над іншими широтами: морське повітря помірних широт (взимку у 15%, а влітку – у 10% випадків.), що формується над Атлантичним океаном; морське тропічне повітря (повторюваність 5-10%) – формується над Середземним морем, континентальне тропічне повітря (5-10%) – формується на півдні континенту, арктичне повітря, що формується в арктичних широтах частіше бувають улітку (повторюваність – 10-15%), ніж узимку (5-10%).

Характер клімату місцевості у великій мірі визначає вітер. Зміна вітру супроводжує холодну або теплу, вологу або суху погоду. Територія характеризується нестійкими вітрами як по напрямку, так і по швидкості. Взимку дмуть переважно вітри східного і південно-східного напрямків, весною – східного та південно-східного, влітку – північного, північно-західного, восени – західного та південно-західного. Переважають вітри південно-східного, південно-західного та північно-західного напрямків.

Середня швидкість вітру за рік дорівнює 4,1 м/с. Найбільші швидкості вітру в середньому за рік і за всі місяці року відрізняються при східному та північно-східному напрямках вітру. В холодний період року середні швидкості при всіх напрямках більші, ніж у теплий.

Найбільш ймовірні вітри з силою від 0 до 6 м/с. Але бувають й дуже сильні вітри. Найбільші швидкості вітру у січні-лютому, найменші – у липні, серпні.

Тепловий стан кліматичної системи характеризується термічним режимом (температурою повітря та ґрунту). Для аналізу термічного режиму території нами відібрані найбільш важливі кліматичні показники, до яких віднесені: середня місячна і річна температури повітря, екстремальні значення температури повітря теплої і холодної сезонів року, амплітуди температури повітря (річна, місячна, добова), повторюваність та тривалість екстремальних значень температури повітря.

Середня місячна та середня річна температура повітря є одним із головних кліматичних показників, що характеризує загальний температурний фон території. Середньорічна температура змінюється у незначних межах – від 6,8°C до 7,9°C. Річний режим температури повітря має чітко виражений континентальний тип. Про це свідчать приуроченість мінімуму середньомісячних температур повітря до січня –8,0°, а максимуму – до липня +20,9°.

Екстремальні значення температури повітря спостерігаються при відхиленні температурних величин від норми і характеризують мінливість середньої місячної температури повітря, які у цьому випадку набувають критичних значень в окремі періоди. На території району протягом року абсолютний максимум температури повітря вищий за 0°C. Найнижчі його значення відмічаються взимку (грудень-лютий) і становлять 10–15°C. У річному ході найвищий абсолютний максимум температури повітря (40°C) у більшості випадків спостерігається у літні місяці (червень-серпень).

Режим зволоження. Наявність води в атмосфері та підстилаючій поверхні визначає характер зволоженості території. Для кількісної характеристики ступеню зволоженості використані: випаровування, вологість повітря, хмарність, атмосферні опади, сніговий покрив.

Випаровування сприяє надходженню водяної пари в атмосферу. На досліджуваній території випаровування влітку перевищує кількість опадів, що випали, а взимку навпаки, випаровування в 3-3,5 разів менше. За період жовтень-березень випаровується 15% річної кількості опадів, за квітень-вересень – 85%. Особливо інтенсивне випаровування влітку та складає 50% річної суми. Максимум випаровування припадає на липень (159 мм), мінімум на січень (1,3 мм).

Для аналізу вологості повітря території були відібрані провідні кліматичні показники: абсолютна вологість (пружність водяної пари), відносна вологість та дефіцит насичення.

Пружність водяної пари на території у середньому за рік змінюється незначно і становить близько 8.5-9.0 мб. Протягом року вона змінюється паралельно ходу температури повітря, має чітко виражений річний хід і збільшується від зими до літа. Найменші значення пружності водяної пари, як і температури повітря, відмічаються у найхолодніші місяці зими (3,4-3,7 мб). Влітку парціальний тиск водяної пари різко збільшується, особливо у липні від 15.0 до 15.9 мб.

Відносна вологість змінюється протягом року. У січні її середні місячні значення на більшій частині території району розподіляються рівномірно і перевищують 80%. Навесні значення відносної вологості зменшуються на 10% і становлять переважно 68-70%. Влітку значення середньої місячної відносної вологості повітря більш мінливі: від 75% до 60%. Восени на території переважають значення відносної вологості від 75 до 80%, тобто вологість збільшується.

Дефіцит насичення впливає на інтенсивність випаровування і використовується у розрахунках, оскільки випаровування залежить від кількості пари, яку повітря ще у змозі поглинути. Дефіцит насичення є критерієм оцінки посушливих умов погоди. Дефіцит насичення

водяної пари змінюється протягом року аналогічно температурному ходу повітря. Найменші значення дефіциту насичення спостерігаються у холодний період року (0.4-0.7 мб). Найбільших значення він досягає влітку – від 8 до 14 мб.

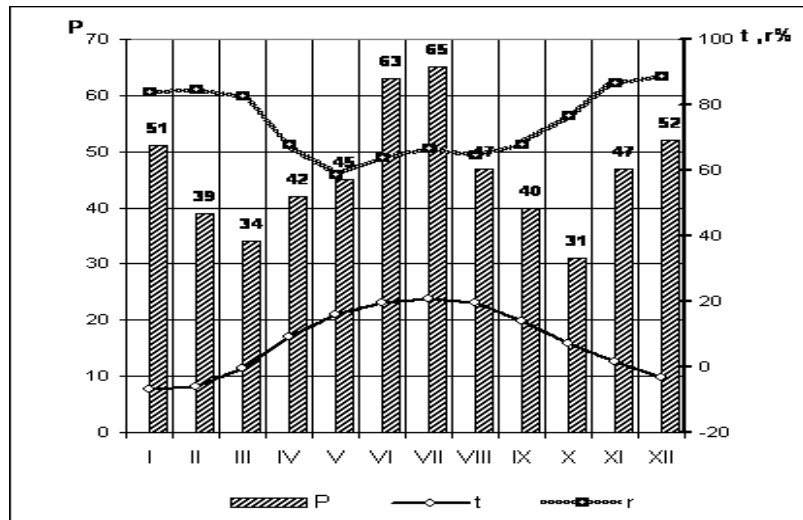
Хмарність, як ступінь покриття неба хмарами залежить від пори року, динамічних явищ в атмосфері, траєкторій циклонів, наявності ліній конвергенції, підстилаючої поверхні. На території небосхил закритий хмарами у середньому за рік на 60–63%. Найбільше хмар спостерігається взимку: майже на всій території району близько 70–75% небосхилу закрито хмарами. Навесні хмарність зменшується до 64–68%. Влітку хмар ще менше (35–55%), але просторовий розподіл їх більш неоднорідний. Восени небосхил вкривається хмарами більш рівномірно. Майже на всій території небо закрито на 60–65%, а в південних районах – на 47-53%.

Атмосферні опади – це головна ланка вологообігу у природі і відносяться до важливої характеристики зволоження території. Основна закономірність просторового розподілу опадів на території зумовлена циркуляційними факторами. Характерна особливість розподілу опадів визначається географічним положенням та рельєфом району, як рівнинної степової території. За рік у середньому випадає 478-502 мм опадів. У залежності від частоти і інтенсивності опадотвірних процесів кількість атмосферних опадів у окремі роки коливається у великих межах. Ця різниця складає 413 мм. Основна кількість опадів (322 мм) спостерігається у теплий період року (квітень-жовтень), що складає 66% річної кількості. У холодний період року у середньому випадає 180 мм, опадів, або 34% річної кількості.

Сніговий покрив – шар снігу, що, утворившись внаслідок снігопадів, лежить на поверхні ґрунту і істотно впливає на формування клімату в зимовий сезон. Установлення снігового покриву на території відбувається у кінці листопада напочатку грудня. Максимальне снігонакопичення настає наприкінці лютого і висота снігового покриву становить 12-15 см. Стійкий сніговий покрив утримується близько 60-70 днів. В окремі зими сніг залягає 80-90 днів, а в південних районах – 40-60 днів. Навесні, з підвищенням температури повітря починається руйнування стійкого снігового покриву. Найраніше він руйнується на заході району у першій декаді березня, а закінчується руйнування стійкого снігового покриву наприкінці березня.

Клімат, таким чином, на території помірно-континентальний. Протягом року в межах регіону спостерігаються повітряні маси різного походження, що взаємодіють з радіаційними факторами і підсилюючою поверхнею і призводять до формування різних типів погоди, а в багаторічному плані – до формування клімату. У відповідності до кліматограми річний хід метеорологічних величин спростовує віднесення клімату території до помірно континентального типу клімату. Це підтверджується і характеристиками клімату по сезонах (рис. 4.3).

Рисунок 4.3 Кліматична діаграма території дослідження



P – атмосферні опади, t – температура повітря, r – відносна вологість

Зима. Початком зимового періоду вважають сталий перехід середньодобової температури через 0° . У середньому зима триває понад чотири місяці. Період з температурою нижче -5° триває 70-80 днів, морози часто змінюються відлигами. Узимку спостерігається три типи погод. З континентальним помірним повітрям пов'язана хмарна погода із слабкими опадами, помірно морозна (-6° – -7°), з помірним вітром. При вторгненні морського помірного повітря спостерігається хмарна погода із значними опадами, потеплінням і сильним поривчастим вітром. З арктичним повітрям пов'язана ясна або малохмарна погода без опадів, з сильними морозами і слабким вітром.

Весна. Прихід весни співпадає у часі з останньою декадою березня, коли середньодобова температура переходить через 0° . Весна це – найкоротший період, що триває 50-60 днів. Навесні відбувається перебудова циркуляційних процесів, що зумовлює несталість погоди: нерідко навіть у квітні можуть настати різкі похолодання, пов'язані із вторгненням арктичного повітря (до -10° , -15°). Повернення холодів можуть спостерігатися і в травні, температура у цей час іноді опускається до -5° – -6° .

Літо настає з переходом середньодобових температур через $+15^{\circ}$, що спостерігається у нас звичайно у 20-х числах травня. Тривалість літнього періоду 120 днів. Літо тепле, іноді спекотливе, з достатньою (у середньому за багато років) кількістю опадів. У цей період найчастіше спостерігається три типи погод. З континентальним помірним повітрям пов'язана малохмарна погода із збільшенням хмарності (цей тип погоди повторюється у 60% випадків). При вторгненні морського помірного повітря (з циклонами) спостерігається хмарна з дощами погода, яка супроводжується похолоданням. З трансформацією континентального помірного повітря у континентальне тропічне повітря (в умовах тривалого антициклону) пов'язана посушлива погода з температурами до $+35^{\circ}$ – $+39^{\circ}$. Опади влітку найчастіше мають характер злив; за літо у середньому буває близько 20 днів з грозами.

Осінь. Восени відбувається зниження температури повітря – від $+15^{\circ}$ до 0° . Сезон звичайно починається у середині вересня і триває 70 днів. У першій половині осені температура знижується порівняно повільно, зменшуються атмосферні опади, що зумовлює формування

теплої. Цей тип погоди спричиняється континентальним помірним повітрям. У другій половині осені посилюється циклонічна діяльність, збільшується хмарність, йдуть дощі. Така погода пов'язана з приходом морського помірного повітря і морського арктичного повітря.

Аналіз структури клімату території показав, що досліджувана територія знаходиться в межах регіону з недостатнім зволоженням. У межах району під впливом погодних умов в окремі несприятливі роки можуть формуватися посухи різні за типом та інтенсивністю. Широкого розвитку набули суховійні явища. Прояв посух і суховіїв часто співпадає в часі, так як у формуванні їх беруть участь однорідні атмосферні процеси, що виникають під впливом довготривалих антициклонів.

4.4 ГІДРОГРАФІЯ

Територія розташована в долині р.°Очеретянка (права притока р.°Харків). Витік річки знаходиться в балці західної частини лісового масиву поблизу сел. Лісне. У верхів'ї річки є три ставки площею 14,4 га, розташованих каскадом один за одним від сел.°Лісне до Окружної дороги (у кварталах 85, 95, 105, 106 та 107, що включено та пропонується включити до території РЛП).

4.5 ГРУНТИ

Для території типовими ґрунтами є сірі, темно-сірі лісові, а на окремих невеликих ділянках – опідзолені чорноземи на лісовидних суглинках.

На вододільній частині сірі і темно-сірі лісові ґрунти сформувалися на лісовидних суглинках. На схилах сформувалися дерново-слабопідзолисті та дерново-середньопідзолисті піщані і супіщані ґрунти під змішаними широколистяними лісами. Частина прирічкових вододільних поверхонь зайнята опідзоленими чорноземами і темно-сірими опідзоленими ґрунтами, у різному ступені еродованими, що сформувалися на піщаних лісовидних суглинках.

Особливості ґрунтоутворюючого процесу та морфологічна будова основних типів ґрунтів.

Опідзолені сірі і темно-сірі лісові ґрунти сформувалися під пологом широколистяних лісів з багатим трав'яним покривом. На поверхню ґрунту щорічно надходить 70-90 ц/га рослинного опаду, що містить 50-90 кг/га азоту. У місцях, де виражений низхідний стік води, що сприяє виносу основ з рослинного опаду та верхніх ґрунтових горизонтів, формуються світло-сірі і сірі лісові ґрунти. В умовах, які більше сприяють накопиченню поживних речовин у гумусовому шарі, формуються темно-сірі лісові ґрунти. Лісовий опад утворює шар лісової підстилки товщиною 5-7см. Розпад рослинних залишків призводить до утворення легкорозчинних фульвокислот, які агресивно впливають на мінеральну частину ґрунту, видаляючи легкорозчинні солі і вуглекислий кальцій, руйнуючи алюмокислоти і полуторні окисли, переносячи їх у більш глибокі горизонти.

Профіль таких ґрунтів різко диференційований. Зверху утворився слабо гумусований елювіальний горизонт вимивання білястого окрасу, нижче – ущільнений, бурий, насичений полутораокислами ілювіальний горизонт. Наявність вільних органічних кислот призводить до кислої реакції ґрунтів.

Морфологічна будова профілю сірих лісових ґрунтів наступна:

Но – лісова підстилка потужністю 1-2 см зі слабо розпалого рослинного опаду;

He – гумусово-аккумулятивний елювіюваний, потужністю 15-30 см, до 40 см; сірий у сухому стані, темно-сірий у вологому, грудкувато-пилуватій чи грудкувато-оріховатій структури, пухкий, густо пронизаний коренями; перехід до наступного горизонту поступовий;

hE1 – перехідний, опідзолений потужністю близько 20 см, бурувато-сірий, коричнево-сірий, нерівномірного окрасу, горіховатій структури (поверхні структурних окремоостей глянцевої, містять рясну білясту присипку), пухкий, перехід помітний;

I – ілювіальний, потужність різна, нижня його границя може проходити на глибині до 120 см, бурий чи коричнево-бурий, горіхуватій чи горіхувато-призматичної структури, щільний, грузлий. На поверхні структурних окремоостей часто містяться чорно-бурі плівки; переходить у наступний горизонт язиками, збагачений кремнеземистою присипкою;

P – ґрунтоутворююча порода – лесовидний суглинок світло-бурих тонів, містить карбонати у вигляді цвілі чи конкрецій.

На досліджуваній території сірі лісові ґрунти є в нагірній діброві. Ґрунт – сірий лісовий піщано-легкосуглинистий. Верхній горизонт гумусно-елювіальний розділяється на орний і підорний, темно-сірий, коричневатий, сухий, безструктурний, пухкий, до глибини 41 см. Під ним залягає елювіально-гумусний, легко суглинистий, дрібнозернистої структури, щільний, сухий із плямами гумусу, неоднорідний за кольором і складом горизонт до глибини 54 см.

Ілювіальний горизонт темно-коричневого кольору, горіхувато-призматичний, щільний із плямами гумусу, до глибини 70-80 см.

4.6 ЛАНДШАФТНЕ РІЗНОМАНІТТЯ

Територія, що досліджена, у фізико-географічному відношенні розташована у межиріччі річок Лопань та Харків, у межах лісостепової зони, а саме – Удянсько-Донецької області Середньоруської провінції.

У межах території АСІ домінантними урочищами, які займають понад половину його площі, є рівнинна (вододільна) поверхня, утворена на нижньо-середньоміоценовій основі, з сірими і темно-сірими ґрунтами. Більша частина цієї території вкрита широколистяними лісами (переважно дубовими, з домішкою клена, липи). Ці території збереглися переважно в антропогенно слабоперетвореному стані, хоча і знаходяться в близькості до великого міста Харкова. Це додатково визначає їх природоохоронну та рекреаційну цінність.

Субдомінантними ландшафтними утвореннями є яружно-балкові урочища, перш за все – присхиліві частини балок, переважно вкриті лісами (свіжими та вологими дубравами). На незакріплених деревною рослинністю ділянках схили піддаються активним ерозійним процесам, внаслідок чого в окремих частинах утворюються сучасні яружні утворення, що динамічно змінюються.

До рідкісних ландшафтних утворень у структурі території належить – найнижча ділянка у рельєфі території – днище балки та ділянка заплави, де формується витік річки Очеретянка – права притока річки Харків.

4.6.1 Антропогенно трансформовані ландшафти

Територія знаходиться неподалік м. Харків, у близькості до значно перетвореного урбанізованого середовища.

Існує низка ризиків формування ненормованого, складно контрольованого антропогенного навантаження на ландшафти. Перш за все, це близьке до території, що досліджувалася, розташування автомобільної магістралі міждержавного та європейського значення М-20 (Е102), а також її транспортної розв'язки з Окружною дорогою м. Харків (М03).

Окремим джерелом антропогенного впливу на ландшафти території є рекреаційне навантаження, так як парк лежить у рекреаційній приміській зоні. Ландшафтними утвореннями, що мають рекреаційне значення, є як рівнинні ділянки з широколистяними лісами, що переважно зазнають впливу в осінній та весняний період (збір грибів та ягід, розведення вогнищ, тимчасові стоянки, що супроводжується засміченням території), так і балкові та заплавні урочища, переважно прилеглі до водойм, що більш популярні серед рекреантів влітку. У більшій мірі такі впливи проявляються у близькості до населених пунктів Руська Лозова та Лісне.

4.6.2 Необхідність відновлення корінних ландшафтів

Регулювання антропогенного навантаження у межах РЛП пов'язане, перш за все, з необхідністю організації рекреаційної діяльності із чітким збереженням пріоритету природоохоронного значення окремих ландшафтних утворень та окремих компонентів природи. На основі ландшафтного різноманіття території та визначення ділянок найбільшого природоохоронного значення, необхідне чітке регулювання та контроль кількості рекреантів, маршрутів їх переміщення, а також моніторинг можливих наслідків.

Регулювання впливу транспортного навантаження на суміжній території є маловірогідним за сучасних реалій, однак рекомендується організація моніторингу рослинних дегресій, показників забруднення повітря та ґрунтів.

4.7 БОТАНІЧНА ЦІННІСТЬ

Територія, що досліджувалася – це лісовий масив.

Згідно з геоботанічним районуванням України досліджувана територія знаходиться у Євразійській степовій області, Лісостеповій підобласті, Східноєвропейській лісостеповій провінції дубових лісів, остепнених лук та лучних степів. Середньоруської лісостепової підпровінції Харківського округу дубових, липово-дубових лісів та лучних степів.

4.7.1 Загальна характеристика рослинного покриву

Територія, яка досліджувалася для заповідання, складає близько 600 га. Типи лісорослинних умов різноманітні: свіжий сугрудок (близько 400 га), сухий, свіжий та вологий груд. Переважає свіжий груд – близько 80% лісів. У цих умовах основу рослинного покриву складають дубові ліси із дуба звичайного, серед яких близько 80% дібров мають природне походження. Це середньовічні насадження дуба звичайного порослевого походження віком понад 80 років, що зростають по 1-3 класу бонітету, мають середню висоту насаджень 18-20 м, діаметр – 20-22 см. Повнота – 0,7-0,8.

У першому ярусі дуб звичайний, зрідка з ясенем звичайним, липою серцелистою, кленом гостролистим. У другому ярусі, якщо він є, можуть зростати липа серцелиста, клен польовий, в'яз голий, груша звичайна. У пониззях у складі деревостану з'являється береза повисла, осика, черемха звичайна, тополя біла, види верби. Підріст не завжди виражений, він з липи серцелистої, ясена звичайного, клена гостролистого, клена польового. Дуб звичайний у підрості буває дуже зрідка. У середньому за гущиною підліску – ліщина звичайна, бруслина бородавчаста, свидина кров'яна, бузина чорна.

Трав'янистий покрив густий або середньої гущини із типових лісових видів: яглиця звичайна, осока волосиста, копитняк європейський, зірочник ланцетний, розхідник шорсткий, медунка темна, чина весняна, купина багатоквіткова, види фіалки тощо. Навесні бувають ефемероїди – проліска сибірська, пшінка весняна, анемона жовтецева, ряст порожнистий, зірочки жовті тощо.

Лісові культури займають площу понад 250 га. Це на 80% середньовічні насадження дуба звичайного (бонітет –2, повнота – 0,7). Лісові культури інших природних для нашої зони видів рослин мають площу понад 150 га. Це насадження ясена звичайного, берези повислої, тополі білої, осики, липи серцелистої, клена гостролистого.

4.7.2 Видове та ценотичне різноманіття

Згідно з геоботанічним районуванням України територія знаходиться у Лісостеповій підобласті, Східноєвропейській лісостеповій провінції дубових лісів, остепнених лук та лучних степів, Середньоруської лісостепової підпровінції Харківського округу дубових, липово-дубових лісів та лучних степів.

Загальна кількість видів у флорі території ще не визначена. Найбільш вивчена флора судинних рослин, яка складає понад 300 видів. Серед них переважають типові лісові види нагірних дібров. Також зустрічаються узлісні, лучні, прибережно-водні та бур'янисті рослини.

Основу рослинного покриву території складають природні діброві вегетативного походження віком понад 80 років (окремі виділи кв. 152, 104, 105), їх площа близько 70 га. По північно-східній і північно-західній межі майже безперервною смугою (окремі виділи кв. 152, 86, 95) на площі близько 30 га розташовані штучні ліси – лісові культури 40-70-літнього віку, переважно з дуба звичайного (*Quercus robur*). Нелісова рослинність: біогалявини, галявини, низинні болота і ставки займають площу близько 20 га і приурочені до північно-східної та північно-західної меж парку.

4.7.3 Созологічна цінність діброви

Рельєф території досить виражений, це плато перерізане балковою системою, вкрите лісовими фітоценозами із дуба звичайного. Найціннішими у созологічному відношенні насадження приурочені до різноманітних елементів рельєфу – до схилів та днищ балок, де спостерігається значне ценотичне, флористичне та фауністичне різноманіття: кв. 87, 106, 117, 118, 119.

На схилах різної крутизни зростають найстаріші ділянки дубових насаджень вегетативного і, частково, насіннєвого походження віком 90-120 років (кв. 87, 106, 117, 118, 119). Вони розташовані окремими виділами площею, переважно 1-15 га. Загальна площа цих територій близько 150 га. Саме тут відмічені зникаючі природні середовища існування Європи за Резолюцією №4 Постійного комітету Бернської Конвенції (1996):

- 41.7A2132. Мезофітні широколистяні дубові ліси з дуба звичайного (*Quercus robur*) за участю ясена звичайного (*Fraxinus excelsior*), осики (*Populus tremula*), з підліском із ліщини звичайної (*Corylus avellana*), свидини кров'яної (*Swida sanguinea*), бруслини європейської (*Euonymus europaea*), за участю мезофітних: конвалії звичайної (*Convallaria majalis*), ожини сизої (*Rubus caesius*), чистецю лісового (*Stachys sylvatica*) та ксерофітних елементів: егоніхону пурпурово-голубого (*Aegonychon purpureo-caeruleum*), горошку горохоподібного (*Vicia pisiformis*), регнерії собачої (*Roegneria canina*);
- 41.7A226. Широколистяні байрачні татарськочленові дубові ліси з дуба звичайного (*Quercus robur*), липи серцелистої (*Tilia cordata*), яблуні лісової (*Malus sylvestris*), груші звичайної (*Pyrus communis*), клену татарського (*Acer tataricum*), вишні кушової (*Cerasus fruticosa*), терену колючого (*Prunus spinosa*).

Можливе місцезростання Угрупування занесеного до Зеленої книги України:

22. Угрупування звичайнодубових лісів (*Querceta (roboris)*) з домінуванням у травостойі цибулі ведмежої (*Allium ursinum*).

У кв. 107, 108 ділянки старих дібров віком 110 років зростають на підвищених елементах рельєфу. Найціннішими тут є діброви, що охороняються на території Харківщини, як типові рослинні угруповання – група асоціацій дубових лісів ліщинових (типові старі ліси) – *Querceta (roboris) corylosa* та асоціація липово-дубові та кленово-липово-дубові ліси волосистоосокові та яглицеві (типові угруповання) – *Tilieto (cordatae)-Quercetum (roboris) caricosum (pilosae)*, *Acereto (platanoidis)-Tilieto (cordatae)-Quercetum (roboris) caricosum (pilosae)*, *Tilieto (cordatae)-Quercetum (roboris) aegopodiosum*, *Acereto (platanoidis)-Tilieto (cordatae)-Quercetum (roboris) aegopodiosum*.

У флористичному складі дібров відмічені рідкісні види, занесені до Червоної книги України:

1. Гніздівка звичайна – *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.
2. Зозулені сльози серцелисті – *Listera cordata* (L.) R. Br.
3. Коручка чемерникоподібна (к. широколиста) – *Epipactis helleborine* (L.) Crantz.
4. Тюльпан дібровний – *Tulipa quercetorum* Klok. et Zoz
5. Цибуля ведмежа – *Allium ursinum* L.

та рідкісні для території Харківської області:

1. Аконіт шерстистовусий – *Aconitum lasiostomum* Rchb.
2. Барвінок малий – *Vinca minor* L.
3. Вишня кущова – *Cerasus fruticosa* (Pall.) Woronov
4. Воронець колосистий – *Actaea spicata* L.
5. Вороняче око звичайне – *Paris quadrifolia* L.
6. Глід п'ятистовпчиковий – *Crataegus pentagyna* Waldst. & Kit.
7. Дзвоники персиколисті – *Campanula persicifolia* L.
8. Живокіст кримський – *Symphytum tauricum* Willd.
9. Зубниця бульбиста – *Dentaria bulbifera* L.
10. Зубниця п'ятилиста – *Dentaria quinquefolia* M. Bieb.
11. Маруна щиткова – *Pyrethrum corymbosum* (L.) Scop.
12. Первоцвіт весняний, або справжній – *Primula veris* L.
13. Пухирник ломкий – *Cystopteris fragilis* (L.) Bernh.
14. Ряст Маршалла – *Corydalis marschalliana* (Pall. ex Willd.) Pers.
15. Скумпія звичайна – *Cotinus coggygria* Scop.
16. Черешня – *Cerasus avium* (L.) Moench
17. Щитник шартрський – *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H. P. Fuchs

4.7.3.1 Цінність гідрофітних і трав'янистих мезофітних ценозів

По днищу балок вздовж ставків та проток смугами простягаються справжні луки, вербняки, топільники, угруповання високотравної прибережно-водної рослинності (кв. 106). Тут відмічені фрагменти угруповань, що охороняються у Європі (за Бернською конвенцією, 1996):

- 37.25. Заболочені високотравні угруповання з домінуванням очерету звичайного (*Phragmites communis*), гадючника в'язолистого (*Filipendula ulmaria*).
- 37.711. Прибережні угруповання з домінуванням та участю дягелю лікарського (*Archangelica officinalis*).
- 44.1623. Прибережні вербові та тополево-вербові угруповання із верби білої (*Salix alba*), в. ламкої (*S. fragilis*) та тополі чорної (*Populus nigra*), т. білої (*P. alba*).

Флора цих угруповань збагачена рідкісними видами, що занесені до Червоного списку Харківщини:

1. Безщитник жіночий – *Athyrium filix-femina* (L.) Roth
2. Валеріана лікарська – *Valeriana officinalis* L.
3. Жовтяниця черговолиста – *Chrysosplenium alternifolium* L.
4. Калина звичайна – *Viburnum opulus* L.
5. Оман високий – *Inula helenium* L.
6. Родовик лікарський – *Sanguisorba officinalis* L.
7. Черсак щетинистий – *Dipsacus strigosus* L.

Перелік видів рослин, які поширені на території, що досліджена та підлягають особливій охороні

Види рослин, занесені до Червоної книги України¹

1. Гніздівка звичайна – *Neottia nidus-avis* (L.) Rich.
2. Зозулені сльози серцелисті – *Listera cordata* (L.) R. Br.
3. Коручка чемерникоподібна (к. широколиста) – *Epipactis helleborine* (L.) Crantz.
4. Тюльпан дібровний – *Tulipa quercetorum* Klok. et Zoz
5. Цибуля ведмежа – *Allium ursinum* L.

Види рослин, занесені до Переліку видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області

1. Аконіт шерстистовусий – *Aconitum lasiostomum* Rchb.
2. Барвінок малий – *Vinca minor* L.
3. Безщитник жіночий – *Athyrium filix-femina* (L.) Roth
4. Валеріана російська – *Valeriana rossica* P.Smirn.
5. Валеріана лікарська – *Valeriana officinalis* L.
6. Вишня кущова – *Cerasus fruticosa* (Pall.) Woronov
7. Воронець колосистий – *Actaea spicata* L.
8. Вороняче око звичайне – *Paris quadrifolia* L.

¹ Оновлений перелік видів рослин для 4 видання Червоної книги України, затверджений наказом Міндовкілля від 15.02.2021 р.

9. Глід п'ятистовпчиковий – *Crataegus pentagyna* Waldst. & Kit.
10. Дзвоники персиколисті – *Campanula persicifolia* L.
11. Живокіст кримський – *Symphytum tauricum* Willd.
12. Жовтяниця черговолиста – *Chrysosplenium alternifolium* L.
13. Зубниця бульбиста – *Dentaria bulbifera* L.
14. Зубниця п'ятилиста – *Dentaria quinquefolia* M. Bieb.
15. Калина звичайна – *Viburnum opulus* L.
16. Маруна щиткова – *Pyrethrum corymbosum* (L.) Scop.
17. Оман високий – *Inula helenium* L.
18. Первоцвіт весняний, або справжній – *Primula veris* L.
19. Пухирник ломкий – *Cystopteris fragilis* (L.) Bernh.
20. Родовик лікарський – *Sanguisorba officinalis* L.
21. Ряст Маршалла – *Corydalis marschalliana* (Pall. ex Willd.) Pers.
22. Скупія звичайна – *Cotinus coggygia* Scop.
23. Хвощ зимуючий – *Equisetum hyemale* L.
24. Хвощ лучний – *Equisetum pratense* L.
25. Черешня – *Cerasus avium* (L.) Moench
26. Черсак щетинистий – *Dipsacus strigosus* L.
27. Щитник шартрський – *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H. P. Fuchs

4.8 ЗООЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ

Фауна хребетних території, що досліджена, представлена понад 120 видами.

Земноводні представлені 7 видами: тритон звичайний (*Triturus vulgaris*), жаба озерна (*Rana ridibunda*), жаба гостроморда (*Rana terrestris*), кумка червоночерева (*Bombina bombina*), ропуха зелена (*Bufo viridis*); ропуха сіра (*Bufo bufo* L.), квакша східна (ракхавка) (*Hyla orientalis Bedriaga*).

Плазуни представлені 5 видами: ящірка прудка (*Lacerta agilis*), веретільниця ламка (*Anguis fragilis*), вуж звичайний (*Natrix natrix*), мідянка звичайна (*Coronella austriaca*), гадюка Нікольського (*Vipera nicoskii*).

У складі орнітофауни понад 80 видів, що належать до 8 рядів: Соколоподібні (*Falconiformes*) – 4 види, Голубоподібні (*Columbiformes*) – 1 вид, Зозулеподібні (*Cuculiformes*) – 1 вид, Совоподібні (*Strigiformes*) – 2 види, Дрімлюгоподібні (*Caprimulgiformes*) – 1 вид, Одудоподібні (*Upupiformes*) – 1 вид, Дятлоподібні (*Piciformes*) – 6 видів, Горобцеподібні (*Passeriformes*) – понад 60 видів.

Фауна ссавців предсталена понад 20 видами, що належать до 6 рядів: Комахоїдні (*Insectivora*), Рукокрилі (*Chiroptera*), Зайцеподібні (*Lagomorpha*), Гризуни (*Rodentia*), Хижі (*Carnivore*).

У складі фауністичних комплексів представлено близько 20 рідкісних видів (табл. 4.3-4,5)

Перелік видів тварин, які поширені на території, що досліджена, та підлягають особливій охороні

Таблиця 4.3

Види тварин, які занесені до Європейського Червоного списку тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі (1991)

№	Назва виду		Назва родини		
Ряд ТВЕРДОКРИЛІ – COLEOPTERA					
1.	Красотіл пахучий	<i>Calosoma sycophanta</i> L.	Туруни	Carabidae	R
Ряд МЕТЕЛИКИ, ЛУСКОКРИЛІ – LEPIDOPTERA					
2.	Мнемозина	<i>Parnassius mnemosyne</i> L.	Парусники	Papilionidae	R
Ряд ПЕРЕТИНЧАСТОКРИЛІ – HYMENOPTERA					
3.	Мурашка руда лісова	<i>Formica rufa</i> L.	Мурашки	Formicidae	
Тип ХОРДОВІ – CHORDATA					
Клас ССАВЦІ – MAMMALIA					
Ряд РУКОКРИЛІ – CHIROPTERA					
4.	Вухань звичайний	<i>Plecotus auritus</i> L.	Звичайні кажани, Гладконогі кажани	Vespertilionidae	R

R – вид занесений до Червоної книги України

Таблиця 4.4

Види тварин, які занесені до Червоної книги України²

№	Назва виду		Назва родини		
Клас КОМАХИ – INSECTA					
Ряд ТВЕРДОКРИЛІ, ЖУКИ – COLEOPTERA					
1.	Красотіл пахучий	<i>Calosoma sycophanta</i> L.	Жуки -туруни	Carabidae	
2.	Жук-олень, рогач звичайний	<i>Lucanus cervus</i> L.	Рогачі	Lucanidae	
Ряд ЛУСКОКРИЛІ, МЕТЕЛИКИ – LEPIDOPTERA					
3.	Мнемозина	<i>Parnassius mnemosyne</i> L.	Парусники	Papilionidae	
Ряд ПЕРЕТИНЧАСТОКРИЛІ – HYMENOPTERA					
4.	Ксилокопа (бджола-тесляр) фіолетова	<i>Xylocopa violaceae</i> L.	Антофорида	Anthophoridae	
Тип ХОРДОВІ – CHORDATA					
Клас ПЛАЗУНИ – REPTYLIA					
Ряд ЛУСКАТИ – SQUAMATA					
5.	Мідянка звичайна	<i>Coronella austriaca</i> Laur.	Вужеви	Colubridae	
Клас ПТАХИ – AVES					
Ряд СОКОЛОПОДІБНІ – FALCONIFORMES					
6.	Шуліка чорний	<i>Milvus migrans</i> Bodd.	Яструбові	Accipitridae	
Клас МАММАЛІА – ССАВЦІ					
Ряд РУКОКРИЛІ – CHIROPTERA					
7.	Нічниця водяна	<i>Myotis daubentonii</i> (Kuhl)	Лиликові	Vespertilionidae	
8.	Вухань звичайний	<i>Plecotus auritus</i> L.	Лиликові	Vespertilionidae	
9.	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i> Schreb.	Лиликові	Vespertilionidae	
10.	Нетопир лісовий	<i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling et Blasius)	Лиликові	Vespertilionidae	

Таблиця 4.5

Види тварин, які занесені до Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області (2018)

² Оновлений перелік видів тварин для 4 видання Червоної книги України, затверджений наказом Міндовкілья від 17.01.2021 р.

№	Назва виду		Назва родини	
	Тип ХОРДОВІ – CHORDATA			
	Клас ЗЕМНОВОДНІ – AMPHIBIA			
	Ряд БЕЗХВОСТІ ЗЕМНОВОДНІ – ANURA			
1.	Ропуха сіра	<i>Bufo bufo</i> L.	Ропухові	Bufoidea
2.	Ракхавка східна	<i>Hyla orientalis</i> Bedriaga	Квакшеві	Hylidae
	Клас ПТАХИ – AVES			
	Ряд ГОРОБЦЕПОДІБНІ – PASSERIFORMES			
3.	Вівчарик весняний	<i>Phylloscopus trochilus</i> (L.)	Кропив'янкові	Sylviidae
4.	Мухоловка строката	<i>Ficedula hypoleuca</i> (Pall.)	Мухоловкові	Muscicapidae
	Клас ССАВЦІ – MAMMALIA			
	Ряд ХИЖІ ЗВІРІ – CARNIVORA			
5.	Ласка	<i>Mustela nivalis</i> L.	Куницеві	Mustelidae

4.9 ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ДОСЛІДЖУВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Аналіз особливо цінних представників біоти на досліджуваних територіях: ASCI «Циркунівський ліс», регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» та Очеретянський природний комплекс (територія, що пропонується для розширення) показує, що незначна кількість особливо цінних представників біоти на існуючій території РЛП збільшиться на території, яка пропонується для розширення території РЛП, що значно збільшить наукову цінність території РЛП у нових межах (табл. 4.6)

Таблиця 4.6

Представленість типів зникаючих природних середовищ існування Європи за Резолюцією №4 Постійного комітету Бернської Конвенції (1996) на території Смарагдової мережі, існуючої території РЛП «Фельдман-Екопарк» та території, що пропонується для розширення меж РЛП

Територія Смарагдової мережі UA0000290 «Циркунівський ліс»		Існуюча територія РЛП «Фельдман- Екопарк»	Територія, що пропонується для розширення меж РЛП
Код	Назва		
Типи зникаючих природних середовищ існування			
41.7A2132	Мезофітні широколистяні дубові ліси з дуба звичайного (<i>Quercus robur</i>) за участю ясена звичайного (<i>Fraxinus excelsior</i>), осики (<i>Populus tremula</i>), з підліском із ліщини звичайної (<i>Corylus avellana</i>), свидини кров'яної (<i>Swida sanguinea</i>), бруслини європейської (<i>Euonymus europaea</i>), за участю мезофітних: конвалії звичайної (<i>Convallaria majalis</i>), ожини сизої (<i>Rubus caesius</i>), чистецю лісового (<i>Stachys sylvatica</i>) та ксерофітних елементів: егоніхону пурпурово-голубого (<i>Aegonychon purpureo-caeruleum</i>), горошку горохоподібного (<i>Vicia pisiformis</i>), регнерії собачої (<i>Roegneria canina</i>)	+	+
41.7A226	Широколистяні байрачні татарськокленові дубові ліси з дуба звичайного (<i>Quercus robur</i>), липи серцелистої (<i>Tilia cordata</i>), яблуні лісової (<i>Malus sylvestris</i>), груші звичайної (<i>Pyrus communis</i>), клену татарського (<i>Acer tataricum</i>), вишні кушової (<i>Cerasus fruticosa</i>), терену колючого (<i>Prunus spinosa</i>).	–	+
37.242	Евтрофні заплавні луки з домінуванням та участю мітлиці повзучої (<i>Agrostis stolonifera</i>), осоки шершавої (<i>Carex hirta</i>), костриці східної (<i>Festuca orientalis</i>), щавлю кучерявого (<i>Rumex crispus</i>), перстачу гусячого (<i>Potentilla anserina</i>), п. повзучого (<i>P. reptans</i>), жовтецю повзучого (<i>Ranunculus repens</i>)	–	–
37.25	Заболочені високотравні угруповання з домінуванням очерету звичайного (<i>Phragmites communis</i>), гадючника в'язолистого (<i>Filipendula ulmaria</i>)	+	+
37.711	Прибережні угруповання з домінуванням та участю дягелю лікарського (<i>Archangelica officinalis</i>)	+	+
38.253	Мезофітні луки з домінуванням костриці лучної (<i>Festuca pratensis</i>)	–	+

Таблиця 4.7

Присутність видів рослин і тварин згідно Резолюції № 6 Бернської конвенції та інших важливих видів флори і фауни, занесених до Червоної книги України на території Смарагдової мережі, існуючої території РЛП «Фельдман-Екопарк» та території, що пропонується для розширення меж РЛП

Територія Смарагдової мережі UA0000290 «Циркунівський ліс»			Існуюча територія РЛП «Фельдман- Екопарк»	Територія, що пропонується для розширення меж РЛП
Код	Латинська назва	Українська назва		
Види, перераховані в Резолюції №6 Бернської конвенції				
Тварини				
Комахи				
1083	<i>Lucanus cervus</i>	Жук-олень (ЧКУ)	+	+
1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	Вусач дубовий великий західний (ЧКУ)	–	–
Земноводні				
1166	<i>Triturus cristatus</i>	Тритон гребінчастий	–	–
1188	<i>Bombina bombina</i>	Кумка червоночерева	+	+
Плазуни				
1220	<i>Emys orbicularis</i>	Болотна черепаха європейська	+	–
Птахи				
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	Бугайчик	–	–
A073	<i>Milvus migrans</i>	Шуліка чорний (ЧКУ)	–	+
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	Орел-карлик (ЧКУ)	–	–
A234	<i>Picus canus</i>	Жовна сива	+	+
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	Дятел середній	–	+
A229	<i>Alcedo atthis</i>	Рибалочка	–	–
A246	<i>Lullula arborea</i>	Жайворонок лісовий	–	+
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	Кропив'янка рябогруда	–	+
A320	<i>Ficedula parva</i>	Мухоловка мала	–	+
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Мухоловка білошия	+	+
A338	<i>Lanius collurio</i>	Сорокопуд терновий	+	+
Інші важливі види флори і фауни, занесені до Червоної книги України				
Рослини				
	<i>Allium ursinum</i> L.	Цибуля ведмежа (Черемша)	+	+
	<i>Tulipa quercetorum</i> Klok. et Zoz	Тюльпан дібровний	+	+
	<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz..	Коручка чемерникоподібна (к. широколиста)	–	+
	<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.	Зозулені сльози серцелисті	–	+
	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	Гніздівка звичайна	–	+
	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	Любка дволиста	–	–
Тварини				
Комахи				
	<i>Calosoma sycophanta</i> L.	Красотіл пахучий	–	+
	<i>Parnassius mnemosyne</i> L.	Мнемозина	+	+

Територія Смарагдової мережі UA0000290 «Циркунівський ліс»			Існуюча територія РЛП «Фельдман-Екопарк»	Територія, що пропонується для розширення меж РЛП
Код	Латинська назва	Українська назва		
	<i>Hamearis lucina</i> (L.)	Люцина	–	–
	<i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i> Gerstaecker)	Ксилокопа (бджола-тесляр) звичайна	–	+
Плазуни				
	<i>Coronella austriaca</i> Laur.	Мідянка звичайна	–	+
Птахи				
	<i>Hieraaetus pennatus</i> Gm.	Орел-карлик	–	–
Ссавці				
	<i>Myotis daubentonii</i> (Kuhl)	Нічниця водяна	+	–
	<i>Plecotus auritus</i> L.	Вухань звичайний	–	+
	<i>Nyctalus noctula</i> Schreb	Вечірниця руда	+	+
	<i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling et Blasius)	Нетопир лісовий	+	+
	<i>Mustela erminea</i> L.	Горностай	–	–
	<i>Mustela putorius</i> L.	Тхір лісовий	–	–

Види тварин зі списку Резолюції № 6, представлені на дослідженій території



Жук-олень



Кумка червоночерева



Дятел середній



Жовна сива



Кропив'янка рябогруда



Жайворонок лісовий



Мухоловка мала

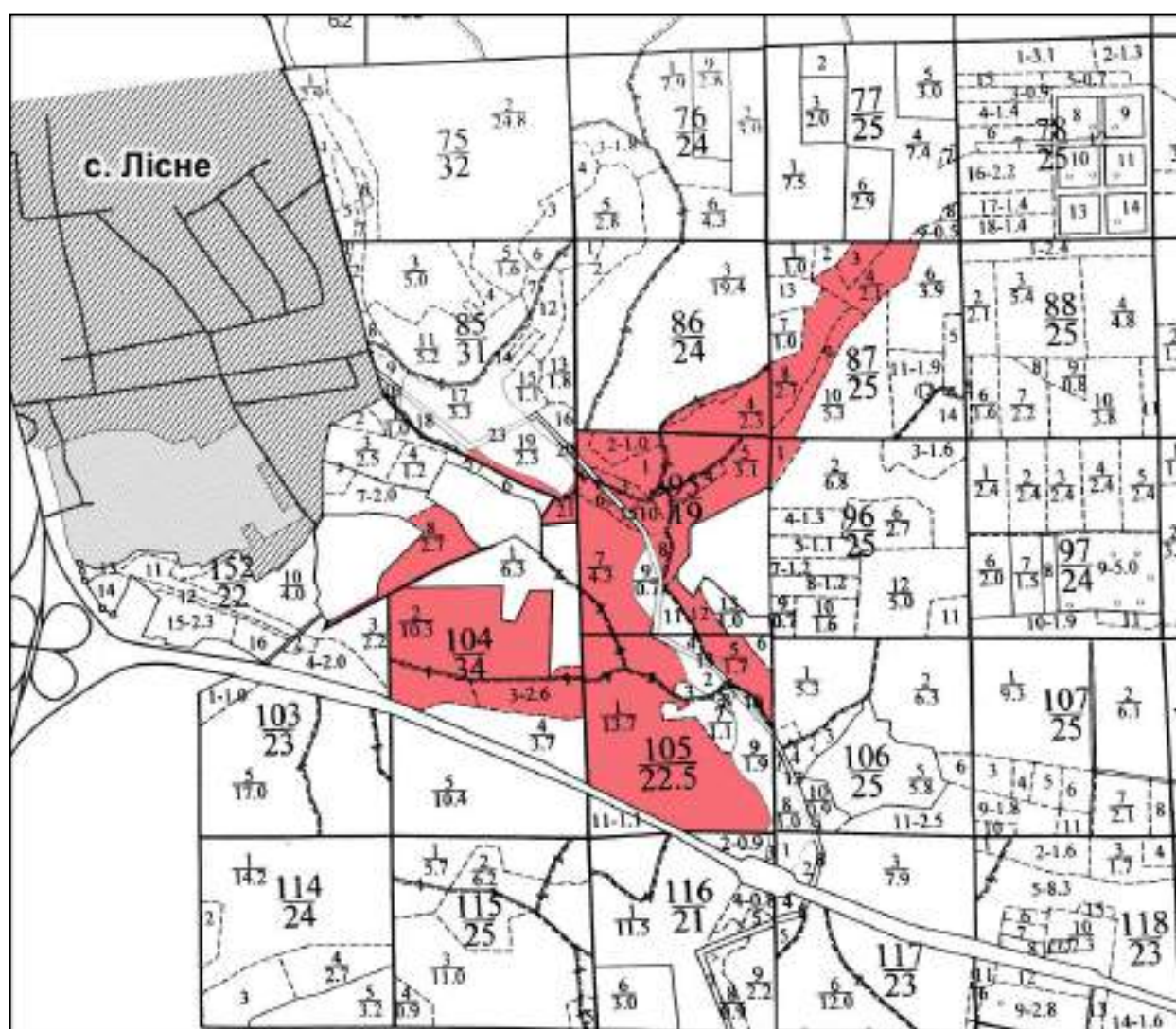


Мухоловка білошия

4.10 ОСОБЛИВО ЦІННІ ЛІСОВІ ДІЛЯНКИ

Рослинність зони представлена липово-дубовими порослевими лісами віком 80-120 років, повнота насаджень – 0,7, бонітет – 2. Тип умов місцезростання – свіжий груд. Підріст не завжди виражений, він з липи сердцелистої, ясена звичайного, клена гостролистого, клена польового. Підлісок середньої щільності із ліщини звичайної, бруслини бородавчастої, свидини кров'яної. Трав'янистий покрив густий або середньої гущини із типових лісових видів: яглиця звичайна, осока волосиста, копитняк європейський, зірочник ланцетний, розхідник шорсткий, медунка темна, чина весняна, купина багатоквіткова, види фіалки тощо. Навесні бувають ефемероїди – проліска сибірська, пшінка весняна, анемона жовтецева, ряст порожнистий, зірочки жовті.

Рисунок 4.4. Особливо цінні лісові ділянки території дослідження



У кварталі 104 на виділі № 3 площею 2,0 га зростають дубові насадження віком 81 і 111 років в кількості відповідно для першого 70% і другого 30% за площею, при цьому, дуб представлений віком 81 рік характеризується природним насіннєвим походженням, дуб віком 111 років має вегетативне походження. Діаметр – 48,6 см, висота – 25,3 м, повнотою 0,7.

У кварталі 105 на вид. № 1 площею 13,2 га зростає насадження дуба звичайного вегетативного походження віком 88 та 115 років, при цьому кількість 88-ти річних дубів складає 80%, а 115-ти річних – 20%. Діаметр – 52,6 см, висота – 25,3 м, повнота насадження – 0,7.

У рослинному покриві території заповідної зони зростають рідкісні угруповання, що занесені до Переліку зникаючих природних середовищ існування Європи за Резолюцією №4 Постійного комітету Бернської Конвенції (1996):

41.7A2132. Мезофітні широколистяні дубові ліси з дуба звичайного (*Quercus robur*) за участю ясена звичайного (*Fraxinus excelsior*), осики (*Populus tremula*), з підліском із ліщини звичайної (*Corylus avellana*), свидини кров'яної (*Swida sanguinea*), бруслини європейської (*Euonymus europaea*), за участю мезофітних: конвалії звичайної (*Convallaria majalis*), ожини сизої (*Rubus caesius*), чистецю лісового (*Stachys sylvatica*) та ксерофітних елементів: егоніхону пурпурово-голубого (*Aegonychon purpureo-caeruleum*), горошку горохоподібного (*Vicia pisiformis*), регнерії собачої (*Roegneria canina*) та до Зеленої книги України (2009):

Група асоціацій дубових лісів ліщинових (типові старі ліси) – *Querceta (roboris) corylosa*;

Асоціація липово-дубові та кленово-липово-дубові ліси волосистоосокові та яглицеві (типові угруповання) – *Tilieta (cordatae) – Quercetum (roboris) caricosum (pilosae)*, *Acereto (platanoidis) – Tilieta (cordatae) – Quercetum (roboris) caricosum (pilosae)*, *Tilieta (cordatae) – Quercetum (roboris) aegopodiosum*, *Acereto (platanoidis) – Tilieta (cordatae)-Quercetum (roboris) aegopodiosum*.

У складі раритетної флори заповідної зони представлено 18 видів.

Види рослин, занесені до Червоної книги України:

1. Тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum* Klok. et Zoz)
2. Цибуля ведмежа (*Allium ursinum* L.)
3. Гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis* (L.) Rich.)
4. Зозулені сльози серцелисті (*Listera cordata* (L.) R. Br.)
5. Коручка чемерникоподібна (к. широколиста) (*Epipactis helleborine* (L.) Crantz.)
6. Любка дволиста (*Platanthera bifolia* (L.) Rich.)

З них чотири види занесені до Додатку Вашингтонської Конвенції (CITES..., 1973): гніздівка звичайна, зозулені сльози серцелисті, коручка чемерниковидна, любка дволиста.



Гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis*)



Тюльпан дiбровний (*Tulipa quercetorum*)



Зозулені сльози серцелисті (*Listera cordata*)



Коручка чемерниковидна (*Epipactis helleborine*)



Цибуля ведмежа (*Allium ursinum*)



Любка дволиста (*Platanthera bifolia*)

Види рослин, занесені до Переліку видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області

1. Хвощ зимуючий (*Equisetum hyemale* L.)
2. Безщитник жіночий (*Athyrium filix-femina* (L.) Roth)
3. Пухирник ломкий (*Cystopteris fragilis* (L.) Bernh.)
4. Щитник шартрський (*Dryopteris carthusiana* (Vill.) H. P. Fuchs)
5. Барвінок малий (*Vinca minor* L.)
6. Зубниця бульбиста (*Dentaria bulbifera* L.)
7. Зубниця п'ятилиста (*Dentaria quinquefolia* M. Bieb.)
8. Дзвоники персиколисті (*Campanula persicifolia* L.)
9. Ряст Маршалла (*Corydalis marschalliana* (Pall. ex Willd.) Pers.)
10. Первоцвіт весняний (*Primula veris* L.)
11. Аконіт шерстистовусий (*Aconitum lasiostomum* Rchb.)
12. Вороняче око звичайне (*Paris quadrifolia* L.)

У складі фауністичних комплексів території заповідної зони РЛП може бути представлено 15 рідкісних видів.

Види тварин, занесені до Червоного списку МСОП:

1. Мурашка руда лісова (*Formica rufa* L.)

Види тварин, занесені до Червоної книги України:

1. Жук-олень, рогач звичайний (*Lucanus cervus* L.)
2. Мнемозина (*Parnassius mnemosyne* L.)
3. Ксилокопа (бджола-тесляр) звичайна (*Xylocopa (Xylocopa) valga* Gerstaecker)
4. Мідянка звичайна (*Coronella austriaca* Laur)
5. Шуліка чорний (*Milvus migrans* Bodd.)
6. Голуб-синяк (*Columba oenas* L.)
7. Вечірниця руда (*Nyctalus noctula* (Schreb))
8. Вечірниця мала (*Nyctalus leisleri* (Kuhl))
9. Вухань бурий (*Plecotus auritus* L.)
10. Нетопир лісовий (*Pipistrellus nathusii* (Keyserling et Blasius))
11. Горностаї (*Mustela erminea* L.)



Жук-олень (*Lucanus cervus*)



Ксилокопа звичайна (*Xylocopa valga*)



Мнемозина (*Parnassius mnemosyne* L.)



Мідянка звичайна (*Coronella austriaca*)



Вухань бурий (*Plecotus auritus*)



Горностай (*Mustela erminea*)

Види тварин, занесені до Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області (2018):

1. Ропуха сіра (*Bufo bufo* L.)
2. Вівчарик весняний (*Phylloscopus trochilus* (L.))
3. Мухоловка строката (*Ficedula hypoleuca* (Pall.))
4. Ласка (*Mustela nivalis* L.)

5 ПРОЕКТНЕ РІШЕННЯ ЩОДО ЗМІН МЕЖ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК»

Результати дослідження природного комплексу Очеретянський дозволяють констатувати, що заповідання цього природного комплексу забезпечить збереження ландшафтної структури території, необхідної для формування водотоку річки Очеретянка (правої притоки р. Харків) та простору існування зникаючих середовищ згідно Резолюції № 4 (1996) та видів перелічених у Резолюції № 6 (1998) Бернської конвенції, представлених у межах ASCI «Циркунівський ліс» Смарагдової мережі.

Виходячи з цього пропонується зробити розширення площі території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» за рахунок земель, що знаходяться у постійному користуванні ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДІЛГА ім. Г.М. Висоцького без вилучення у землекористувача наступних ділянок лісового фонду, а саме:

- кв. 53 – 25,0 га;
- кв. 54 – 24,0 га;
- кв. 55 – 25,0 га;
- кв. 56 – 25,0 га;
- кв. 64 – 26,0 га;
- кв. 65 – 25,0 га;
- кв. 66 – 25,0 га;
- кв. 67 – 25,0 га;
- кв. 76 – 14,4 га (крім вид. 3,4,5,6-частково);
- кв. 77 – 25,0 га;
- кв. 86 – 19,7 га вид. 3, частково просіка квартална;
- кв. 87 – 25,0 га;
- кв. 88 – 25,0 га;
- кв. 96 – 20,0 га (крім вид. 12);
- кв. 97 – 24,0 га;
- кв. 106 – 23,4 га вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 14;
- кв. 107 – 25,0 га;
- кв. 108 – 26,0 га;
- кв. 117 – 8,2 га вид. 3, частково просіка квартална;
- кв. 118 – 16,8 га вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15, 18 ;
- кв. 119 – 15,0 га вид. 1, 2, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15;
- кв. 130 – орієнтовно 1,0 га вид. 4, частково просіка квартална.

До вилучення пропонується земельна ділянка (кадастровий номер 6322083000:04:000:0363), яка належить ТОВ «Лісова галявина», площею – 18,15 га.

Спочатку територія була спланована як табір відпочинку для дітей і наразі має відповідну забудову капітальними спорудами, розвинуту густу інфраструктуру, тротуарну та дорожню мережу. Крім того, відповідно до проектної документації, на зазначеній земельній ділянці найближчим часом заплановано будівництво нових об'єктів.

Земельна ділянка, що пропонується до вилучення, втратила:

- естетичну та рекреаційну цінність – відсутні ділянки мальовничих урочищ, затишних куточків і оглядових майданчиків, які відкривають гарні краєвиди, територія немає цінності для облаштування мережі екологічних стежок;
- наукову та природоохоронну цінність, так як на цій території відсутні види рослин та тварин, які занесені до Червоної книги України, а також види фауни і флори та природні оселища, які віднесено до Резолюції № 4 та № 6 Бернської конвенції.

Таким чином, ця територія не може забезпечити збереження природного різноманіття ландшафту, генофонду тваринного і рослинного світу та підтримання екологічного балансу.

Існуючі та проектировані капітальні споруди, суміжність з автомобільною дорогою міжнародного значення, постійно зростаюча соціальна (антропогенна) напруга на територію, втрати природоохоронної та рекреаційної цінності та відсутність природної складової території виключають можливість використання цієї земельної ділянки для вирішення завдань, покладених на парк, особливо завдання щодо збереження цінних природних комплексів.

В умовах вищезазначеного приєднання до парку 468,5 га лісової території і вилучення зі складу парку приватної земельної ділянки 18,15 га (кадастровий номер 6322083000:04:000:0363), яка втратила природоохоронну цінність, не вплине на природоохоронну та наукову цінність парку.

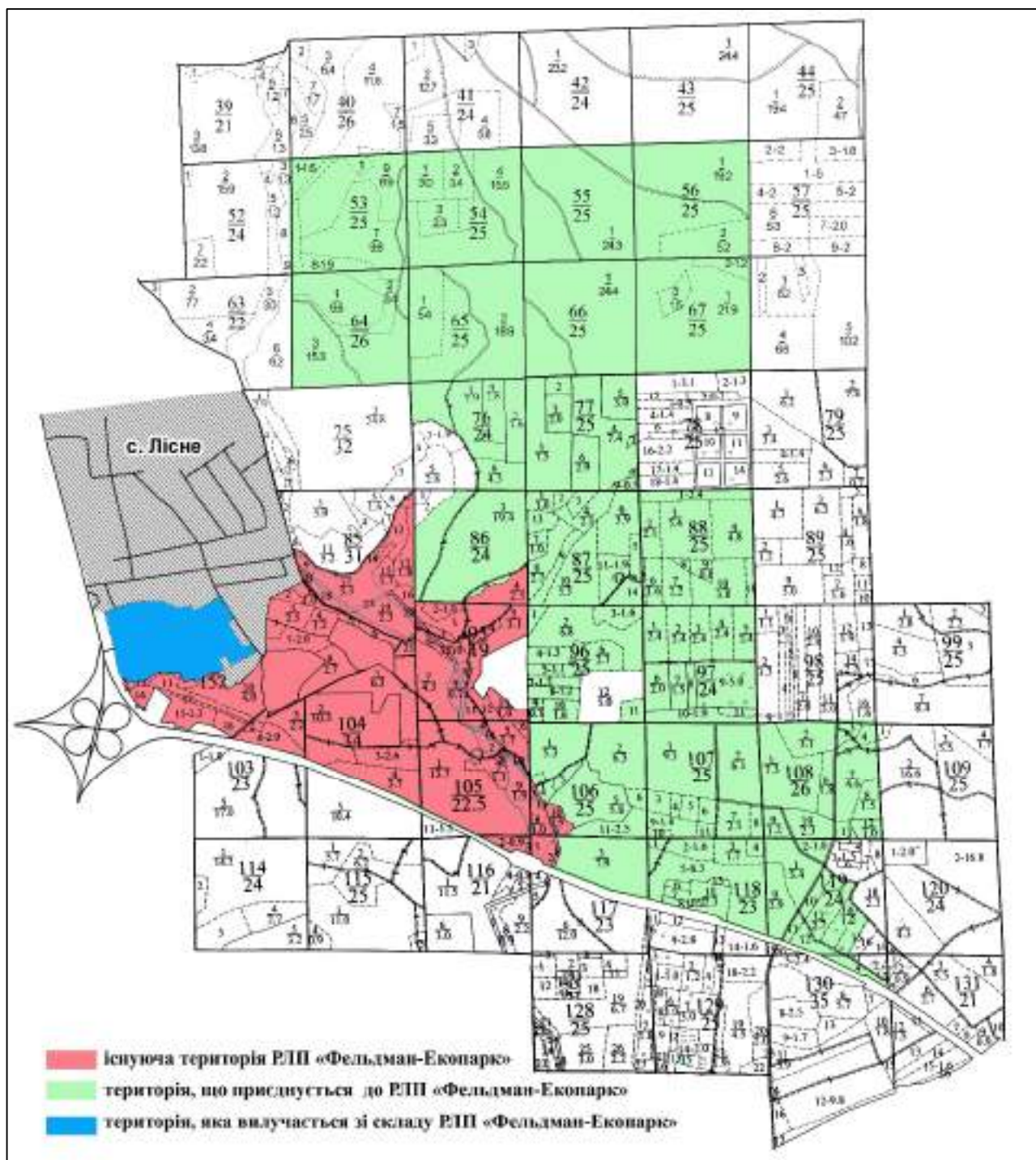
Площа, що пропонується для приєднання до парку 468,5 га, площа яка пропонується до вилучення зі складу парку 18,15 га, сучасна площа парку 140,5 га (рис. 5.1) таким чином, загальна площа парку в нових межах становитиме 590,85 га (табл. 5.1, рис. 5.1. рис.5.2).

Таблиця 5.1

**Склад земель Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»
(у нових межах)**

Користувачі	Площа, га	Місцезнаходження	Правовий статус (з вилучення/без вилучення)
ЗЕМЛІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ			
ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина»	3,0	Харківський район, поблизу сел. Лісне	Державна власність (право постійного користування), без вилучення
ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина» (табір відпочинку «Юність»)	3,15	Харківський район, поблизу сел. Лісне	Комунальна власність (право користування), без вилучення
Всього	6,15	х	х
ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ			
ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького	547,0	Харківський район, Південне лісництво, квартали: 53-56, 64-67, 76 (крім вид. 3,4,5,6), 77, 85 (вид. 8, 11-20, 23), 86 (вид. 3, 4, частково просіка квартальна), 87-88, 95 (крім виділу 6), 96 (крім вид.12), 97, 103 (вид. 2, 3, 4), 104 (окрім вид. 2, 5), 105 (окрім вид. 7), 106, 107, 108, 116 (вид. 2-3), 117 (вид. 1,3,7,9, частково просіка квартальна), 118 (вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15,18), 119 (вид. 1, 2, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15), 130 (вид. 4, частково просіка квартальна)	Державна власність, без вилучення
П «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького	37,7	Харківський район, Південне лісництво, квартали: 152 площею 26,0 га, 104 вид.2 площею 10,3 га, 95 вид.6 площею 0,9 га, 105 вид.2 площею 0,5 га, з вилученням	Державна власність, з вилученням
Всього земель лісового фонду	584,7	х	х
Всього земель у складі РЛП	590,85	х	х

Рисунок 5.1 Схема змін меж Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»



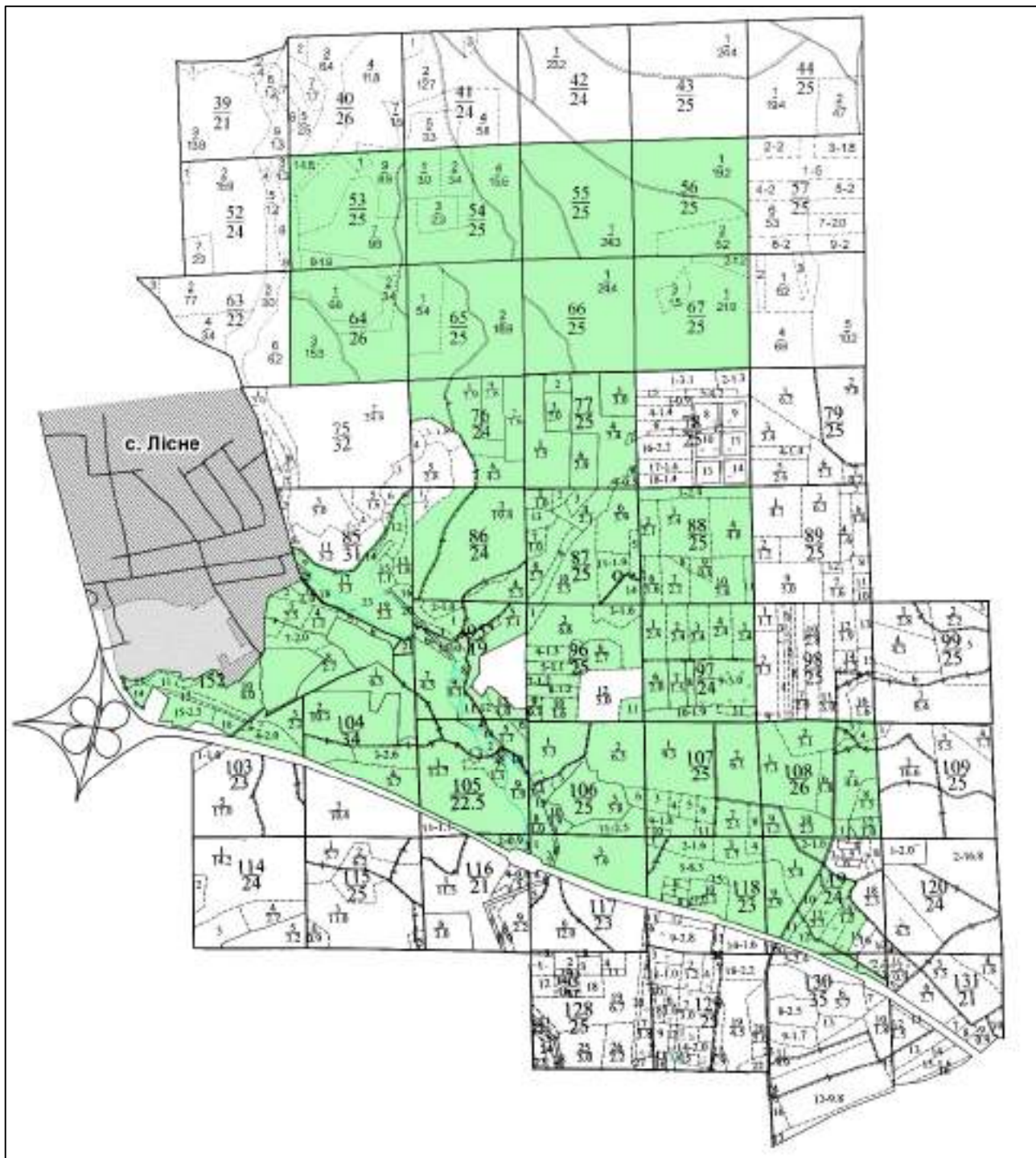
**Рисунок 5.2. Схема Регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»
(в нових межах)**

Директор
ПО «Регіонального ландшафтного парку
«Фельдман-Екопарк»»

Директор
ДП «Харківська лісова науково-дослідна
станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького

А.О. Стронов

А.А. Мостепанюк



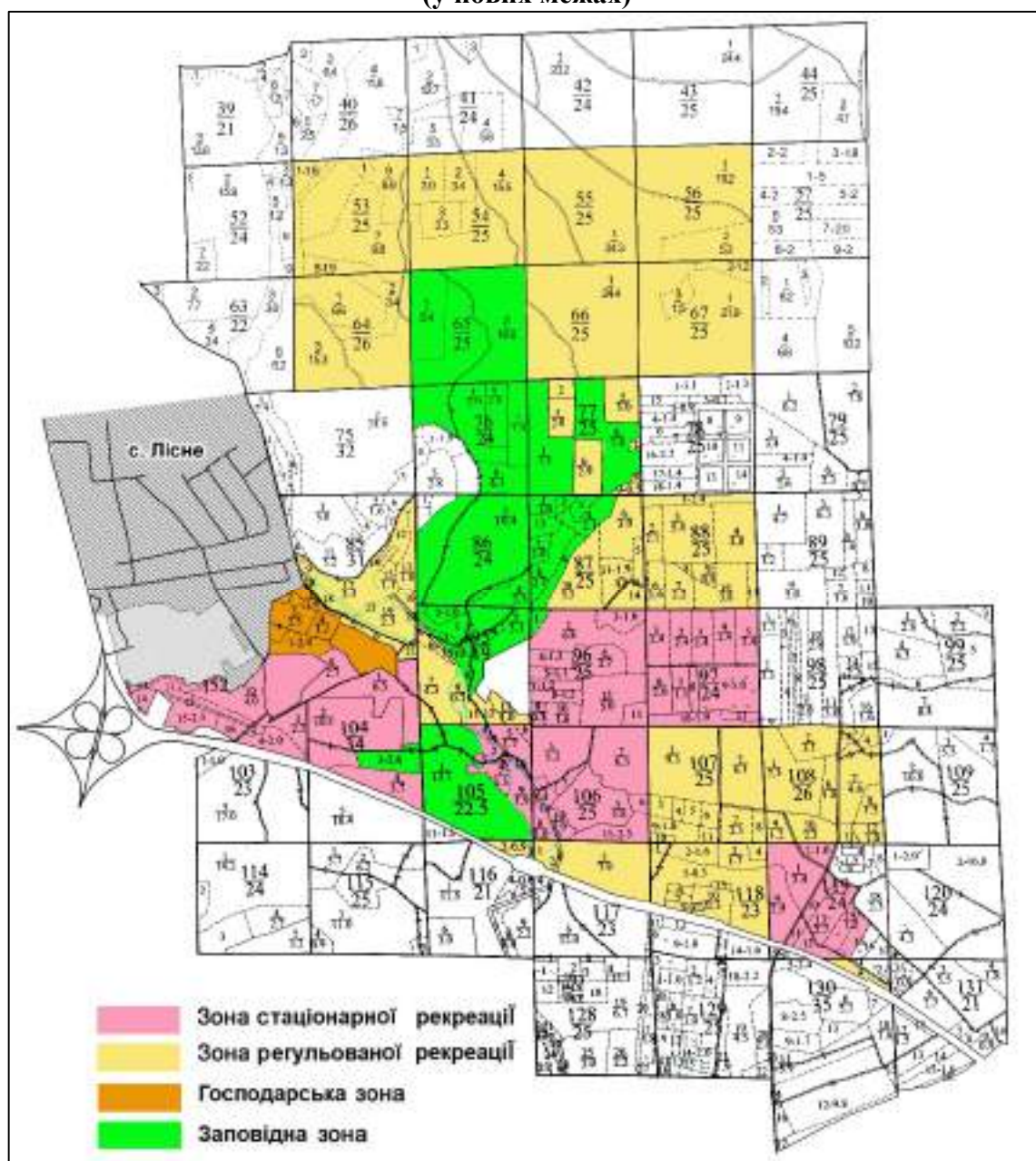
6 ОБҐРУНТУВАННЯ ПОПЕРЕДНЬОЇ СИСТЕМИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ФЕЛЬДМАН-ЕКОПАРК» У НОВИХ МЕЖАХ)

У даному проекті оцінювались такі основні критерії цінності щодо обґрунтування системи функціонального зонування, серед яких наступні:

- площа особливо цінних лісових ділянок (Гл. 4.10, рис. 4.4);
- площа природної рослинності території дослідження.

На основні оцінки цих критеріїв було прийнято рішення утворити систему функціонального зонування з трьох зон: заповідної та стаціонарної, регульованої рекреації та господарської (рис. 6.1).

Рисунок 6.1 Схема
попереднього функціонального зонування
регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк»
(у нових межах)



Заповідна зона: квартали 65, 76, 77, 86, 87, 95, 104 та 105

Територія розташовується у центральній частині парку: Південне лісництво кв.65, кв.76 (вид.1,2,6,9), кв.77 (вид.1,4) кв. 86 (вид. 3, 4), кв. 87 (вид. 1-4,7-9,13), кв.95 (вид.1-5,8,10), кв.104 (вид. 3), кв. 105 (вид. 1). Загальна площі заповідної площі складає 118,2 га, або 20 %

Рослинність представлена липово-дубовими порослевими лісами віком 80-120 років, повнота насаджень – 0,7, бонітет – 2. Тип умов місцезростання – свіжий груд. Підріст не завжди виражений, він з липи серцелистої, ясена звичайного, клена гостролистого, клена польового. У середньому за гущиною підліску – ліщина звичайна, бруслина бородавчаста, свидина кров'яна. Трав'янистий покрив густий або середньої гущини із типових лісових видів: яглиця звичайна, осока волосиста, копитняк європейський, зірочник ланцетний, розхідник шорсткий, медунка темна, чина весняна, купина багатоквіткова, види фіалки тощо. Навесні бувають ефемероїди – проліска сибірська, пшінка весняна, анемона жовтецева, ряст порожнистий, зірочки жовті. Ці діброви охороняються на території Харківщини, як типові рослинні угруповання – група асоціацій дубових лісів ліщинових (типові старі ліси) – *Querceta (roboris) corylosa* та асоціація липово-дубові та кленово-липово-дубові ліси волосистоосокові та яглицеві (типові угруповання) – *Tilieta (cordatae) – Quercetum (roboris) caricosum (pilosae)*, *Acereto (platanoidis) – Tilieta (cordatae)- Quercetum (roboris) caricosum (pilosae)*, *Tilieta (cordatae) – Quercetum (roboris) aegopodiosum*, *Acereto (platanoidis)- Tilieta (cordatae)-Quercetum (roboris) aegopodiosum..*

У південній частині лісового масиву через 2 і 3 виділи проходить лісова балка із схилами різної експозиції та крутизни, що зумовлює різноманітність фітобіоти. Найціннішою ділянкою у заповідній зоні є старий дубовий ліс, віком понад 120 років (вид. 3, площа 2 га). Висота деревостану – 25 м, середній діаметр стовбурів – 0,5 м. Окремі дерева дуба звичайного мають діаметр 70 см. У трав'янистому покриві поширений тюльпан дібровний *Tulipa quercetorum Klok. et Zoz*, вид занесений до Червоної книги України.

Зона регульованої рекреації

У рослинному покриві переважають діброви віком 75-95 років, клас бонітету – 2, повнота – 0,7. Тип умов місцезростання – свіжий груд.

Деревостан із дуба звичайного, у перший ярус часто домішується липа серцелиста, поодинокі трапляється клен гостролистий. Другий ярус зазвичай невиражений, у ньому трапляються поодинокі дерева груші звичайної. Часто підріст трапляється зрідка із липи серцелистої, клена гостролистого, клена польового. Підлісок середньої щільності із ліщини звичайної, свидини кров'яної, клена татарського, видів бруслини. Трав'янистий ярус всюди досить щільний, в ньому типові лісові види – яглиця звичайна, осока волосиста, зірочник ланцетний, копитняк європейський, купина багатоквіткова, види фіалки тощо. Навесні різнобарвний килим утворюють ефемероїди – пшінка весняна, анемона жовтецева, ряст порожнистий, тюльпан дібровний. Останній занесений до Червоної книги України.

У лісовому масиві відмічена не щільна мережа прогулянкових стежок, ущільнення ґрунту незначне.

Зона стаціонарної рекреації

Половина цієї зони під лісовими культурами. Тут переважають насадження дуба звичайного (близько 25 га у дрібних ділянках) віком близько 60 років, що зростають у свіжому і, частково, у сухому ґрунті. Це переважно одноярусні деревостани повнотою 0,7, що зростають по 1-3 бонітету. До дуба звичайного тут домішується ясен звичайний, клен гостролистий, береза повисла, липа серцелиста, біла акація звичайна. Підлісок розвинений, має зімкнутість 0,2-0,5, у ньому поряд з природними видами – ліщина звичайна, клен татарський, свидина кров'яна, зростає інтродукований вид рослин – карагана деревовидна.

Понад 6 га засаджені лісовими культурами тополі білої, берези повислої, клена ясенелистого, клена гостролистого, у понижених елементах рельєфу – біля ставків трапляється осика. Підлісок із природних і інтродукованих видів – ліщина звичайна, клен татарський, свидина кров'яна, жимолость татарська, карагана деревовидна. Трав'янистий покрив наближається до природного, властивого широколистяним лісам, але ефемероїди тут зазвичай відсутні.

Природні порослеві діброви у цій зоні мало поширені, вони займають площу близько 10 га. Це зазвичай деревостани 60-90-річного віку з типовим підліском і трав'янистим ярусом.

Значна площа – близько 20 га у цій зоні під недеревною рослинністю. Це прибережно-водна та болотна рослинність у понижених елементах рельєфу. Болота заросли угрупованнями очерету, видів осоки, і рогозу. В ставках типові гідатофіти і аерогідатофіти. На біогалявинах та галявинах поширені угруповання справжніх суходільних луків з домінуванням у травостані різнотравно-злакових угруповань.

У лісовому масиві поширена мережа прогулянкових стежок та доріг, на березі ставків існують стаціонарні і стихійні пляжі, поширені синантропні види рослин.

Незважаючи на суттєві антропогенні зміни зона стаціонарної рекреації має велике екологічне значення. Найціннішими тут є природні старі діброви віком 110-115 років, що мають висоту 23-24 м діаметр стовбура – 40-45 см (кв. 95, вид.9, площа 0,8 га; кв. 105, вид. 4, площа 1,7 га). Вони підлягають інтенсивному антропогенному навантаженню, бо знаходяться на березі ставка і потребують дієвого захисту.

ВИСНОВКИ

1. Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк» – найвідоміший еколого-просвітній центр серед населення м. Харків, Харківської області та України.
2. Стратегія розвитку РЛП затверджена рішенням Харківської облради від 31 серпня 2017 року № 543-VII у складі Проекту організації території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів, яка декларує сприяння не тільки розвитку еколого-просвітньої діяльності, але і виконання таких завдань, як збереження цінних природних комплексів та створення умов для розвитку рекреаційної діяльності в його межах.
3. У сучасних умовах виконання затверджених завдань, таких як збереження цінних природних комплексів та створення умов для розвитку рекреаційної діяльності на території парку неможливе у зв'язку з дуже малою його площею – 140,5 га (середня площа РЛП в Україні – 19500 га).
4. Невелика площа регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» і значне рекреаційне навантаження (понад 2 млн. відвідувачів на рік) приводить до руйнування лісових комплексів РЛП.
5. Для вирішення проблеми пропонується розширити площу регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» за рахунок прилеглих лісових територій, які мають міжнародний статус Території Особливого Природоохоронного Інтересу (ASCI) «Циркунівський ліс» UA0000290.
6. ASCI «Циркунівський ліс» включений до складу Смарагдової мережі (Emerald Network), яка відтворюється в Європі державами-сторонами Бернської конвенції, до якої приєдналася Україна у 1996 році
7. Територія регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» займає невелику площу ASCI і як об'єкт природно-заповідного фонду України охороняє тільки 1,2% її площі.
8. За результатами досліджень щодо оптимізації території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», у зв'язку з втратою природоохоронної та рекреаційної цінності земельної ділянки, збільшення соціальної (антропогенної) напруги на неї, територію площею 18,15 га (кадастровий номер 6322083000:04:000:0363), яка належить на праві приватної власності ТОВ «Лісова галявина», пропонується вилучити зі складу парку.
9. Розширення площі меж регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» пропонується реалізувати за рахунок земель, що знаходяться у постійному користуванні ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького, без вилучення у землекористувача, площею 468,5 га.
10. Загальна площа регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» у нових межах становитиме 590,85 га.
11. Зміна меж регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк» дозволить забезпечити ефективне виконання завдань згідно із ст. 23 Законом України «Про природно-заповідний фонд України», Положенням про РЛП та Проекту організації території парку, а також виконання міжнародних зобов'язань України.
12. Заповідання запропонованої території може бути першим етапом поступового заповідання всього ASCI «Циркунівський ліс» за участю регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк».

ЛІТЕРАТУРА

1. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. *Інструктивні та методичні матеріали* / О. Василюк, К. Норенко, К. Полянська, С. Шутяк, Д. Ширяєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Видавництво «Компанія «Манускрипт»». – Львів, 2018. – 136 с.
2. Геоботанічне районування Української РСР / АН УРСР, Ін-т ботаніки ім. М. Г. Холодного; [Т. Л. Андрієнко, Г. І. Білик, Є. М. Брадїс та ін.; відп. ред. А. І. Барбарич]. – Київ: Наук. думка, 1977. – 301 с.
3. Горелова Л. Н., Алехин А. А. Растительный покров Харьковщины. – Харьков: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2002. – 232с.
4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». – Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №34. – Ст. 502.
5. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні / Полянська К. В., Борисенко К. А., Павлачик П., Василюк О. В., Марущак О. Ю., Ширяєва Д. В., Куземко А. А., Осирко О. С. та ін. / під ред. д.б.н. А. Куземко. – Київ, 2017. – 304 с.
6. Зелена книга України / під загальною редакцією члена-кореспондента АН України Я.П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
7. Клімов О. В., Вовк О. Г., Філатова О. В. та ін. Природно-заповідний фонд Харківської області. – Харків: Райдер, 2005. – 304 с.
8. Максименко Н. В., Квартенко Р. А., Різник К. Ю. Оновлене фізико-географічне районування Харківської області // Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Екологія», вип. 14. – 2016. – С.20-32.
9. Маринич О. М. Удосконалена схема фізико-географічного районування України [Текст] / О. М. Маринич, Г. О. Пархоменко, О. М. Петренко, П. Г. Шищенко // Укр. геогр. журнал. – 2003. – № 2. – С. 16-20.
10. Методичні рекомендації щодо режиму збереження лісових екосистем на територіях природно-заповідного фонду України різних категорій. – Київ, 2003. – 56 с. – Затверджено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 24 грудня 2003 р. №185/210-А.
11. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Затверджено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 21.08.2018 р. № 306. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0306737-18#Text>
12. Олещенко Н. В. Вимоги до матеріалів проектів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду // Шляхи вирішення проблемних питань у сфері земельних відносин при створенні нових та функціонуванні існуючих територій та

- об'єктів природно-заповідного фонду (збірник тренінгових матеріалів семінару 12.12.07, м. Київ). – Київ, 2007. – С. 34-41.
13. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол. наук, проф. Т. Л. Андрієнко, канд. біол. наук М. М. Перегрим. – Київ: Альтерпрес, 2012. – 148 с.
 14. Перелік видів рослин що заносяться до Червоної книги України (рослиний світ). Затверджений наказом Міндовкілля від 15.02.2021 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0370-21#Text>
 15. Перелік видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (твариний світ). Затверджений наказом Міндовкілля від 17.01.2021 р. –
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-21#Text>
 16. Перелік видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Харківської – області (Рішення Харківської обл. ради від 25.09.2001 р.) – Харків, 2001. – 7 с.
 17. Перелік видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області. Затверджено Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 27 червня 2018 року № 237. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0847-18#Text>
 18. Tsyrkunivskyi forest. UA0000290. –
<https://natura2000.eea.europa.eu/Emerald/SDF.aspx?site=UA0000290>

ДОДАТКИ

ДЕРЖАВНИЙ КАДАСТР ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

**Картка первинного обліку територій та об'єктів
природно-заповідного фонду України
(в нових межах)**

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

010	00	000	0000	Назва території, об'єкту ПЗФ	«Фельдман-Екопарк»				
				номер реєстрації:					
020	02	000	0000	Значення:	місцеве				
030	04	000	0000	Категорія:	регіональний ландшафтний парк				
030	12	000	0000	Код природоохоронної установи (об'єкта ПЗФ)					
040	00	000	0000	Підпорядкування (назва органу управління)	Приватна організація «Регіональний ландшафтний парк «Фельдман-Екопарк»; ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина»; ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького				
040	01	000	0000	Кадастровий номер земельної ділянки згідно з Державним земельним кадастром.					6322083002
060	00	000	0000	Адміністративне розташування ПЗФ	Харківська область, Харківський район, сел. Лісне				
070	00	000	0000	Місцезнаходження об'єкта ПЗФ	ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина» - 3,0 га; ТОВ «Оздоровчий комплекс «Сонячна галявина» (табір «Юність») – 3,15 га; ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького, Південне лісництво, квартали: 53-56, 64-67, 76 (крім вид. 3,4,5,6), 77, 85 (вид. 8, 11-20, 23), 86 (вид. 3, 4, частково просіка квартальна), 87-88, 95 (крім виділу 6), 96 (крім вид.12), 97, 103 (вид. 2, 3, 4), 104 (окрім вид. 2, 5), 105 (окрім вид. 7), 106, 107, 108, 116 (вид. 2-3), 117 (вид. 1,3,7,9, частково просіка квартальна), 118 (вид. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 15,18), 119 (вид. 1, 2, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15), 130 (вид. 4, частково просіка квартальна) – 547,0 га, без вилучення; Південне лісництво, квартали: 152 площею 26,0 га, 104 вид.2 площею 10,3 га, 95 вид.6 площею 0,9 га, 105 вид.2 площею 0,5 га – 37,7 га, з вилученням.				
080	01	000	0000	Засновано					
080	02	000	0000	Створено (оголошено)	Фельдман-Екопарк				
080	03	000	0000	Мета створення (оголошення) об'єкта ПЗФ	Охорона типової діброви південного лісостепу				
090	00	000	0000	Адреса: поштова:	62332, Харківська область, Харківський район, сел. Лісне, вул. Київське шосе, 12	E-mail:		тел/факс	+380 5763 54-2-49
110	00	000	0000	Географічні координати крайніх точок території (градуси, мінути, секунди):					
				50°06'36"		36°16'38"			
				північна-широта, довгота	південна-широта, довгота	західна-широта, довгота	східна-широта, довгота		
120	01	000	0000	Положення об'єкта ПЗФ у системі фізико-географічного районування (табл. 1)					
120	01			Країна:	Східно-Європейська рівнина				
120	01			Зона	Лісостепова				
120	01			Підзона					
120	01			Провінція	Середньоросійська лісостепова				
120	01	005	0402	Область	Харківська схилово-височинна				
120	02	000	0000	Положення об'єкта ПЗФ у системі геоботанічного районування (табл. 2)					
120	02			Область	Європейсько-Сибірська лісостепова				
120	02			Провінція	Східно-європейська				
120	02			Підпровінція	Середньоросійська лісостепова				
120	02	009	0002	Округ	Харківський				
120	03	000	0000	Положення об'єкта ПЗФ у системі зоогеографічного районування (табл. 3)					
120	03			Область	Палеоарктична				
120	03			Підобласть	Бореальна-Європейсько-Сибірська				
120	03			Провінція	Європейсько-Західносибірська лісова				

120	03			Округ	Східно-Європейський			
120	03			Район	Мішаного, листяного лісу та лісостепу			
120	03			Ділянка	СхідноЄвропейська листяного лісу та лісостепу			
120	06	006	0002	Підділянка	Лівобережна			
130	00	000	0000	Загальна площа об'єкта ПЗФ у гектарах, всього:				590,12
130	01	000	0000	в т.ч. у постійному користуванні (власності) інших землекористувачів (власників)				590,12
Об'єкти збереження								
		Категорія об'єкту	Об'єкт збереження	Назва	Опис об'єкту збереження	Одиниця виміру	Кількість	
150	03	000	0000	Гідрологічні				
150	03	006	0000	ставки		га	11,9	
150	03	009	0000	болота		га	2,7	
150	04	000	0000	Грунтові				
150	04	001	0000	Типи, підтипи та види ґрунтів (табл.4)				га
150	04	001	0006	Сірі лісові та опідзолені (незмиті та змиті) ґрунти переважно на лесових породах	Ясно-сірі та сірі лісові			
150	04	001	0007	Сірі лісові та опідзолені (незмиті та змиті) ґрунти переважно на лесових породах	Темно-сірі опідзолені			
150	04	001	0008	Сірі лісові та опідзолені (незмиті та змиті) ґрунти переважно на лесових породах	Чорноземи опідзолені та темно-сірі опідзолені			
150	03	000	0000	Гідрологічні				
150	04	001	0006	Сірі лісові та опідзолені (незмиті та змиті) ґрунти переважно на лесових породах	Ясно-сірі та сірі лісові			
150	05	000	0000	Флористичні				
150	05	001	0000	Загальна кількість видів природної флори		шт	300	
150	05	002	0000	з них: за відділами (табл. 5)		шт		
150	05	002	0005	Судинні рослини	покритонасінні	шт	300	
150	05	005	0000	Види рослин (на природній території), занесені до Червоної книги України (табл. 7)				
150	05	005	0320	Гніздівка звичайна	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.			
150	05	005	0295	Зозулені сльози серцелисті	<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.			
150	05	005	0191	Коручка чемерициподібна, коручка морозниковидна, коручка широколиста	<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz.			
150	05	005	0381	Любка дволиста	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.			
150	05	005	0526	Тюльпан дібровний	<i>Tulipa quercetorum</i> Klok. et Zoz			
150	05	005	0019	Цибуля ведмежа	<i>Allium ursinum</i> L.			
150	06	000	0000	Фітоценологічні				
150	06	001	0000	Характеристика рослинності та ступень її збереженості (табл. 8)				га
150	06	001	100	Ліси, всього				584,7
150	06	002	0000	Перелік рослинних угруповань за Зеленою книгою України (табл. 9)				
150	06	002	1032	Querceta (roboris) corylosa	Група асоціацій дубових лісів ліщинових (типові старі ліси)			
150	06	002	1037	Tilieto (cordatae) – Quercetum (roboris) caricosum (pilosae), Acereto (platanoidis) – Tilieto (cordatae)- Quercetum (roboris) caricosum (pilosae), Tilieto (cordatae) – Quercetum (roboris) aegopodiosum, Acereto (platanoidis)- Tilieto (cordatae)- Quercetum (roboris) aegopodiosum	Асоціація липово-дубові та кленово-липово-дубові ліси волосистоосокові та яглицеві (типові угруповання)			
150	07	000	0000	Фауністичні				
150	07	001	0000	Загальна кількість видів природної фауни		шт	300	
150	07	002	0000	з них: за типами і класами (табл. 10)		шт		
150	07	003	0000			шт	300	
150	07	004	0000	Види тварин (на природній території), занесені до Європейського Червоного списку (табл. 11)				
150	07	004	0006	Вухань звичайний	<i>Plecotus auritus</i> L.			
150	07	004	0031	Деркач	<i>Crex crex</i> L.			
150	07	004	0066	Красотіл пахучий	<i>Calosoma sycophanta</i> L.			
150	07	004	0081	Мнемозина	<i>Parnassius mnemosyne</i> L.			
150	07	004	0099	Мурашка руда лісова	<i>Formica rufa</i> L.			
150	07	005	0000	Види тварин (на природній території), занесені до Червоної книги України (табл. 12)				
150	07	005	0000	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i> Schreb			
150	07	005	0000	Вухань звичайний	<i>Plecotus auritus</i> L.			
150	07	005	0000	Голуб-синяк	<i>Columba oenas</i> L.			
150	07	005	0236	Горностай	<i>Mustela erminea</i> L.			
150	07	005	0213	Жук-олень, рогач звичайний	<i>Lucanus cervus</i> L.			
150	07	005	0081	Красотіл пахучий	<i>Calosoma sycophanta</i> L.			
150	07	005	0375	Ксилокопа (бджола-тесляр) фіолетова	<i>Xylocopa violaceae</i> L.			

150	07	005	0112	Мідянка	<i>Coronella austriaca</i> Laur.	
150	07	005	0275	Мнемозина	<i>Parnassius mnemosyne</i> L.	
150	07	005	0178	Орел-карлик	<i>Hieraaetus pennatus</i> Gm.	
150	07	005	0013	Сатурнія руда	<i>Aglia tau</i> L.	
150	07	005	0197	Сорокопуд сірий	<i>Lanius excubitor</i> L.	
150	07	005	0000	Шуліка чорний	<i>Milvus migrans</i> Bodd.	
150	07	005	0000	Гадюка Нікольського, гадюка лісостепова	<i>Vipera nicolskii</i> Vedmederja, Grubant et Rudaeva	
150	07	005	0000	Совка	<i>Otus scops</i> L.	
150	07	005	0000	Нетопир звичайний	<i>Pipistrellus pipistrellus</i> Schreb.	
150	07	005	0000	Нічниця водяна	<i>Myotis daubentoni</i> Kuhl	
150	07	005	0000	Тхір лісовий	<i>Mustela putorius</i> L.	
150	08	000	0000	Флористичні та фауністичні, відповідно до Бернської конвенції		
150	08	002	0000	Види тварин, занесені до додатка 2 Бернської конвенції (табл. 15)		
150	08	002	0000	Жайворонок лісовий	<i>Lullula arborea</i>	
150	08	002	0200	Дятел середній	<i>Dendrocopos medius</i>	
150	08	002	0269	Кропив'янка (славка) рябогруда	<i>Sylvia nisoria</i>	
150	08	002	0287	Мухоловка мала	<i>Ficedula (Muscicapa) parva</i>	
150	08	002	0113	Боривітер звичайний	<i>Falco tinnunculus</i> L.	
150	08	002	0016	Вухань звичайний	<i>Plecotus auritus</i> L.	
150	08	002	0123	Деркач	<i>Crex crex</i> L.	
150	08	002	0187	Дрімлюга	<i>Caprimulgus europaeus</i> L.	
150	08	002	0358	Квакша звичайна	<i>Hyla arborea</i> L.	
150	08	002	0343	Мідянка	<i>Coronella austriaca</i> Laur.	
150	08	002	0013	Нічниця водяна	<i>Myotis daubentoni</i> Kuhl	
150	08	002	0098	Орел-карлик	<i>Hieraaetus pennatus</i> Gm.	
150	08	002	0118	Осоїд	<i>Pernis apivorus</i> L.	
150	08	002	0289	Синиця довгохвоста	<i>Aegithalos caudatus</i> L.	
150	08	002	0185	Совка	<i>Otus scops</i> L.	
150	08	002	0225	Сорокопуд сірий	<i>Lanius excubitor</i> L.	
150	08	002	0349	Тритон гребінчастий	<i>Triturus cristatus</i> Laur.	
150	08	002	0336	Черепаха болотяна	<i>Emys orbicularis</i> L.	
150	08	002	0086	Шуліка чорний	<i>Milvus migrans</i> Bodd.	
150	08	002	0000	Ропуха сіра	<i>Bufo bufo</i> L.	
150	08	002	0000	Жаба ставкова	<i>Rana lessonae</i> Camerano	
150	08	002	0000	Голуб-синяк	<i>Columba oenas</i>	
150	09	000	0000	Інші об'єкти збереження		
150	09	001	0000	Види рослин, що занесені до Переліку видів рослин, що потребують особливої охорони на території Харківської області		
150	09	001	0003	Аконіт шерстистовусий	<i>Aconitum lasiostomum</i> Rchb.	
150	09	001	0012	Барвінок малий	<i>Vinca minor</i> L.	
150	09	001	0014	Безщитник жіночий	<i>Athyrium filix-femina</i> (L.) Roth	
150	09	001	0021	Валеріана російська	<i>Valeriana rossica</i> P.Smirm.	
150	09	001	0024	Валеріана лікарська	<i>Valeriana officinalis</i> L.	
150	09	001	0032	Вишня кущова	<i>Cerasus fruticosa</i> (Pall.) Woronov	
150	09	001	0041	Воронець колосистий	<i>Actaea spicata</i> L.	
150	09	001	0042	Вороняче око звичайне	<i>Paris quadrifolia</i> L.	
150	09	001	0049	Глід п'ятистовпчиковий	<i>Crataegus pentagyna</i> Waldst. & Kit.	
150	09	001	0068	Дзвоники персиколісті	<i>Campanula persicifolia</i> L.	
150	09	001	0071	Живокіст кримський	<i>Symphytum tauricum</i> Willd.	
150	09	001	0075	Жовтяниця черговолиста	<i>Chrysosplenium alternifolium</i> L.	
150	09	001	0081	Зубниця бульбиста	<i>Dentaria bulbifera</i> L.	
150	09	001	0082	Зубниця п'ятилиста	<i>Dentaria quinquefolia</i> M. Bieb.	
150	09	001	0084	Калина звичайна	<i>Viburnum opulus</i> L.	
150	09	001	0109	Маруна щиткова	<i>Pyrethrum corymbosum</i> (L.) Scop.	
150	09	001	0116	Оман високий	<i>Inula helenium</i> L.	
150	09	001	0123	Первоцвіт весняний, або справжній	<i>Primula veris</i> L.	
150	09	001	0138	Пухирник ломкий	<i>Cystopteris fragilis</i> (L.) Bernh.	
150	09	001	0151	Родовик лікарський	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	
150	09	001	0154	Ряст Маршалла	<i>Corydalis marschalliana</i> (Pall. ex Willd.) Pers.	
150	09	001	0159	Скумпія звичайна	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	
150	09	001	0177	Хвощ зимуючий	<i>Equisetum hyemale</i> L.	
150	09	001	0179	Хвощ лучний	<i>Equisetum pratense</i> L.	
150	09	001	0187	Черешня	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	

150	09	001	0000	Черсак щетинистий				<i>Dipsacus strigosus</i> L.				
150	09	001	0201	Щитник шартрський				<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H. P. Fuchs				
150	09	003	0000	Види цінних лікарських рослин Харківської області								
150	09	003	0006	Бузина чорна				<i>Sambucus nigra</i>				
150	09	003	0014	Гірчак перцевий				<i>Polygonum hydropiper</i>				
150	09	003	0016	Глід несправжньо кривостовпчиковий				<i>Crataegus pseudokyrstostyla</i>				
150	09	003	0017	Горобина звичайна				<i>Sorbus aucuparia</i>				
150	09	003	0019	Деревій майже звичайний				<i>Achillea submillefolium</i>				
150	09	003	0021	Дуб звичайний				<i>Quercus robur</i>				
150	09	003	0028	Копитняк європейський				<i>Asarum europaeum</i>				
150	09	003	0031	Кропива дводомна				<i>Urtica dioica</i>				
150	09	003	0033	Кульбаба лікарська				<i>Taraxacum officinale</i>				
150	09	003	0041	Медунка темна				<i>Pulmonaria obscura</i>				
150	09	004	0000	Види тварин, що занесені до Червоного списку Харківської області								
150	09	004	0012	Боривітер звичайний				<i>Falco tinnunculus</i> L.				
150	09	004	0000	Борсук				<i>Meles meles</i> L.				
150	09	004	0052	Дрімлюга				<i>Caprimulgus europaeus</i> L.				
150	09	004	0054	Жаба ставкова				<i>Rana lessona</i> Camerano				
150	09	004	0060	Жук-носоріг				<i>Oryctes nasicornis</i> L.				
150	09	004	0074	Квакша звичайна				<i>Hyla arborea</i> L.				
150	09	004	0084	Красотіл бронзовий				<i>Calosoma inquisitor</i> L.				
150	09	004	0118	Осоїд				<i>Pernis apivorus</i> L.				
150	09	004	0135	Рибалочка				<i>Alcedo atthis</i> L.				
150	09	004	0139	Ропуха сіра				<i>Bufo bufo</i> L.				
150	09	004	0145	Синиця довгохвоста				<i>Aegithalos caudatus</i> L.				
150	09	004	0166	Тритон гребінчастий				<i>Triturus cristatus</i> Laur.				
150	09	004	0184	Черепаха болотяна				<i>Emys orbicularis</i> L.				
150	09	07	0000	Положення в системі природно-ландшафтного районування-перелік видів ландшафтів								
150	09	007	0027	Рівнинні	Лісостепові	Терасові лесові рівнини з сірими і темно-сірими лісовими ґрунтами						
150	09	007	0044	Рівнинні	Лісостепові	Терасові лесові рівнини з сірими і темно-сірими лісовими ґрунтами						
Розподіл земель в межах об'єкта ПЗФ за землекористувачами, власниками землі на 01.01.2021 рік												
		Номер за формою 6 зем.		Власники землі, землекористувачі та землі державної власності, не надані у власність або користування				Площа				
								га	%			
180	05			7.2+7.3	Підприємства, установи, організації, установи оздоровчого, рекреаційного призначення				6,15	1,0		
180	07	000	0000	8.	Лісогосподарські підприємства				584,7	99,0		
180	11	000	0000		РАЗОМ ЗЕМЕЛЬ в межах об'єкту				590,85	100,0		
Розподіл земель об'єкта ПЗФ за угіддями												
		№ граф за формою 6-зем		Угіддя		Площі угідь у межах земель, наданих установі ПЗФ у постійне користування		Площі угідь у межах земель, що знаходяться в користуванні (власності) інших землекористувачів (власників), земель запасу та інших земель, не наданих у постійне користування чи власність		Разом у межах об'єкта ПЗФ		
						га	%	га	%	га	%	
190	02	000	0000	21	Ліси та інші лісовкриті площі-всього		37,7	6,4	547,0	92,6	584,7	99,0
190	02	001	0000	22	з них	лісові землі, всього	37,7	6,4	547,0	92,6	584,7	99,0
						землі рекреації	-	-	6,15	1,0	6,15	1,0
190	10	000	0000		Всього		37,7	6,4	553,15	93,6	590,85	100,0
Наявність проектної документації												
Назва проекту				Розробник				Дані про затвердження				

220	01	000	0000	Наукове обґрунтування необхідності створення регіонального ландшафтного парку	Український науково-дослідний інститут екологічних проблем	2013 рік
220	01	000	0000	Проект організації території регіонального ландшафтного парку «Фельдман-Екопарк», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів	НДУ «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем»	2016 рік
Висновок щодо стану забезпечення збереження природних комплексів об'єкта ПЗФ						
250	01	000	0000	Збереження забезпечується при існуючому режимі утримування		
Висновок про природоохоронну цінність об'єкта ПЗФ						
				Ступінь цінності	Примітки	
260	05	000	0000	Місцева	Типова діброва південного лісостепу: типи лісу — суха і свіжа кленово-липова діброви з декоративними та рідкісними видами рослин, та угрупованнями, що підлягають охороні в Україні	
Публікації про об'єкт ПЗФ						
Автор, назва, джерело, рік видання						
				Клімов О.В., Вовк О.Г., Філатова О.В. та ін. Природно-заповідний фонд Харківської області. – Харків: Райдер, 2005. – 304 с.		

280 – мапа території об'єкта ПЗФ: М 1:25 000, М 1:10 000

Склали: с.н.с. Надточій Г. С., н.с. Клімов Д. О., н.с. Гайдріх І. М.

Перевірив: зав.сек, к.г.н. Клімов О. В.

Дата заповнення: 2021 р.